

W , 24.01.2011 r.

Trybunał Konstytucyjny
Al. Jana Christiana Szucha 12a
00-918 Warszawa

SKARŻĄCY:

C sp. z o.o. z siedzibą w W , ul. , reprezentowana przez adwokata Dawida Śliwę z Kancelarii Adwokackiej we Wrocławiu; adres do korespondencji: ul. ; wpisanego na listę adwokatów przy Okręgowej Radzie Adwokackiej we Wrocławiu pod numerem: 1072.

Organ władzy publicznej, z którym związane jest naruszenie praw i wolności konstytucyjnych:

Sąd Apelacyjny w P w wyroku z dnia września 2010 roku (sygn.), adres:

SKARGA KONSTYTUCYJNA

o stwierdzenie niezgodności art. 2 ust.1 lit e dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (tj. Dz.U z 1945 r. Nr 3, poz.13), § 5 ust.1 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945 r. w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 roku o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz.U z 1945 r. Nr 10, poz. 51 z późn. zm.) oraz art. 10 ust.1 Ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tj. Dz.U z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 z późn. zm.) w zakresie w jakim przepisy te mogą stanowić podstawę uzgodnienia treści Księgi Wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym poprzez wpisanie jako właściciela SKARBU PAŃSTWA w miejsce osoby dotychczas wpisanej w Księdze Wieczystej jako właściciel oraz w zakresie w jakim przepisy te mogą po 1958 roku, czyli wejścia w życie ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o sprzedaży państwowych nieruchomości rolnych oraz uporządkowaniu niektórych spraw związanych z przeprowadzeniem reformy rolnej i osadnictwa rolnego (Dz. U. Nr 17, poz. 71; dalej: ustawa z 1958 r.) stanowić podstawę do orzekania w drodze decyzji administracyjnej o tym, czy dana nieruchomość lub jej część wchodzi w skład nieruchomości ziemskiej, o której mowa w art. 2 ust. 1 lit. e/ dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 17 ze zm.) i wyłączają w tym zakresie kompetencję sądów powszechnych do orzekania i rozpoznawania spraw w tym zakresie.

W imieniu skarżącego spółki C sp. z o.o. z siedzibą w W , której pełnomocnictwo do wywiedzionej skargi załączam, wnoszę o stwierdzenie, że:

- 1) art. 2 ust.1 lit e dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (tj. Dz.U z 1945 r. Nr 3, poz.13 – zwanym w dalszej części skargi: *Dekretem o przeprowadzeniu reformy rolnej lub Dekretem PKWN*) rozumiany w ten sposób, że w aktualnym stanie prawnym może stanowić on podstawę do sformułowania żądania przez Skarb Państwa powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej (art.10 ust.1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece) z rzeczywistym stanem prawnym i

orzeczenia na podstawie tak sformułowanego żądania prawa własności na rzecz Skarbu Państwa wywodzonego z art.2 ust.1 lit e dekretu PKWN z dnia 6 września 1944 roku o przeprowadzeniu reformy rolnej - w miejsce prawa własności przysługującego jakiegokolwiek osobie niebędącej państwową osobą prawną wpisaną w Księdze Wieczystej jest niezgodny z art. 2 Konstytucji, art.7 Konstytucji oraz art. 64 w zw. z art.21 ust.1 Konstytucji, a także art. 1 sporządzonego w Paryżu w dniu 20 marca 1952 r. Protokołu Nr 1 Do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, ratyfikowanego przez Polskę w dniu 10 października 1994 r. (Dz. U. 1995 r. Nr 36 poz. 175), do sporządzonej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r., a następnie zmienionej Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. 1993 r. Nr 61 poz. 284);

- 2) **§ 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945 r. w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. Nr 10, poz. 51, ze zm. – zwanym w dalszej części skargi: *Rozporządzeniem wykonawczym do dekretu*)** rozumiany w ten sposób, że po 1958 roku, czyli wejścia w życie ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o sprzedaży państwowych nieruchomości rolnych oraz uporządkowaniu niektórych spraw związanych z przeprowadzeniem reformy rolnej i osadnictwa rolnego (Dz. U. Nr 17, poz. 71; dalej: ustawa z 1958 r.), może w aktualnym stanie prawnym stanowić podstawę do odmowy rozpoznania sprawy przez sąd powszechny o legalności zastosowania przepisów dekretu PKWN z dnia 6 września 1944 roku o przeprowadzeniu reformy rolnej w zakresie oceny tego czy dana nieruchomość lub jej część wchodzi w skład nieruchomości ziemskiej, o której mowa w art. 2 ust. 1 lit. e/ dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 17 ze zm.) jest niezgodny z art.2 Konstytucji, art.7 Konstytucji, art.32 Konstytucji, artykułem 45 ust.1 Konstytucji w zw. z art.177 Konstytucji oraz art. 79 ust.1 Konstytucji, a także art. 1 sporządzonego w Paryżu w dniu 20 marca 1952 r. Protokołu Nr 1 Do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, ratyfikowanego przez Polskę w dniu 10 października 1994 r. (Dz. U. 1995 r. Nr 36 poz. 175), do sporządzonej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r., a następnie zmienionej Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. 1993 r. Nr 61 poz. 284);
- 3) **art. 10 ust.1 Ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tj. Dz.U z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 z późn. zm. – zwana w dalszej części skargi: *ustawą o księgach wieczystych i hipotece*)** rozumiany w ten sposób, że w aktualnym stanie prawnym może stanowić on podstawę do sformułowania żądania przez Skarb Państwa powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej (art.10 ust.1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece) z rzeczywistym stanem prawnym w zakresie ustalenia prawa własności wywodzonego z przepisu art.2 ust.1 lit e dekretu PKWN z dnia 6 września 1944 roku o przeprowadzeniu reformy rolnej i orzeczenia na podstawie tak sformułowanego żądania prawa własności na rzecz Skarbu Państwa - w miejsce prawa własności przysługującego jakiegokolwiek osobie niebędącej państwową osobą prawną

wpisaną w Księdze Wieczystej jest niezgodny z art. 2 Konstytucji, art.7 Konstytucji oraz art. 64 w zw. z art.21 ust.1 Konstytucji, art.79 Konstytucji, a także art. 1 sporządzonego w Paryżu w dniu 20 marca 1952 r. Protokołu Nr 1 Do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, ratyfikowanego przez Polskę w dniu 10 października 1994 r. (Dz. U. 1995 r. Nr 36 poz. 175), do sporządzonej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r., a następnie zmienionej Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. 1993 r. Nr 61 poz. 284);

- 4) **art. 2 ust.1 lit e dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (tj. Dz.U z 1945 r. Nr 3, poz.13)** rozumiany w ten sposób, że może w aktualnym stanie prawnym stanowić podstawę do sformułowania żądania i wydania na jego podstawie orzeczenia przysądzającego prawo własności na rzecz Skarbu Państwa przeciwko jakiegokolwiek osobie będącej właścicielem nieruchomości jest niezgodny z art. 2 Konstytucji, art.7 Konstytucji oraz art. 64 w zw. z art.21 ust.1 Konstytucji, a także art. 1 sporządzonego w Paryżu w dniu 20 marca 1952 r. Protokołu Nr 1 Do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, ratyfikowanego przez Polskę w dniu 10 października 1994 r. (Dz. U. 1995 r. Nr 36 poz. 175), do sporządzonej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r., a następnie zmienionej Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. 1993 r. Nr 61 poz. 284);

Na podstawie art. 50 ust.1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 Nr 102 poz. 643 ze zm.) o Trybunale Konstytucyjnym wnoszę o wydanie postanowienia tymczasowego wstrzymującego wykonanie wyroku Sądu Apelacyjnego w P z dnia września 2010 roku (sygn.), gdyż może ono wywołać w stosunku do skarżącego nieodwracalne skutki prawne związane z dużym uszczerbkiem w postaci definitywnego pozbawienia prawa własności do nieruchomości m.in. poprzez dokonanie niekorzystnych rozporządzeń nieruchomościami przez Skarb Państwa, w sposób uniemożliwiający skarżącemu późniejsze ich odzyskanie (np. poprzez ustanowienie ograniczonych praw rzeczowych na rzecz osób trzecich).

I. Określenie podstaw skargi konstytucyjnej oraz uzasadnienie zasadności wniesienia skargi konstytucyjnej

A. Wskazanie orzeczenia organu władzy publicznej, z którym skarżący łączy naruszenie przysługujących mu praw lub wolności konstytucyjnych wraz z terminem jego doręczenia i określenia prawomocności.

Prawomocnym wyrokiem z dnia września 2010 roku Sąd Apelacyjny w P (sygn. sprawy) na skutek rozpoznania apelacji Skarbu Państwa oraz P spółka z o.o. zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w P z dnia kwietnia 2000 r. sygn. akt i orzekł o dokonaniu uzgodnienia treści ksiąg wieczystych: ; ; ; ; prowadzonych przez Sąd Rejonowy w P z rzeczywistym stanem prawnym, poprzez wpisanie w dziale II tych ksiąg

wieczystych **Skarbu Państwa** jako wyłącznego właściciela do całości w miejsce aktualnych właścicieli:

- a) w księdze wieczystej w miejsce C spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W do ½ części i P R do ½ części;
- b) w księdze wieczystej w miejsce C spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W do ½ części i P R do ½ części;
- c) w księdze wieczystej w miejsce C spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W do ½ części i P R do ½ części;
- d) w księdze wieczystej w miejsce C spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W do ½ części i P R do ½ części;
- e) w księdze wieczystej w miejsce aktualnie wpisanego A L

Ponadto w wydanym wyroku Sąd Apelacyjny zasądził od spółki C z siedzibą w W, P R oraz A L na rzecz Skarbu Państwa koszty liczone tytułem zastępstwa procesowego oraz poniesionych kosztów sądowych. Wyrok Sądu Apelacyjnego w P zmienił wyrok Sądu Okręgowego w P z dnia kwietnia 2000 roku sygn. **oddalający** powództwo Skarbu Państwa o uzgodnienie treści Ksiąg Wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym.

Wyrok Sądu Apelacyjnego jest prawomocny. Od przedmiotowego wyroku skarżący wniósł skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, która na dzień wniesienia niniejszej skargi konstytucyjnej nie została jeszcze rozpoznana. Z uwagi na fakt nowelizacji przepisów Kodeksu Postępowania Cywilnego i nadania skardze kasacyjnej charakteru nadzwyczajnego skarżący wnosi skargę kasacyjną od prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w P z dnia września 2010 roku (sygn.). Wniesie skargi kasacyjnej od prawomocnego orzeczenia nie stoi w obecnym stanie prawnym przeszkody do wniesienia skargi konstytucyjnej na podstawie art. 79 Konstytucji [w tym zakresie skarżący podziela stanowisko wyrażone w Opinii Dyrektora Wstępnej Kontroli Skarg Konstytucyjnych i Wniosków dr hab. P.Tulei zawartej na stronie internetowej Trybunału Konstytucyjnego pod adresem: <http://www.trybunal.gov.pl/epublikacje/download/DopuszczalnoscZlozeniaSkargi.pdf> f].

Skarżący otrzymał odpis wskazanego wyroku Sądu Apelacyjnego w P z dnia września 2010 r. wydanego w sprawie o sygn. **w dniu 3 listopada 2010 roku.** Prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego w P wraz z uzasadnieniem został doręczony pełnomocnikowi skarżącego adwokatowi P R z Kancelarii Adwokackiej w L

B. Podmiotowe prawa i wolności o charakterze konstytucyjnym, których naruszenie skarżący łączy z wydaniem orzeczenia Sądu Apelacyjnego w P z dnia września 2010 r. (sygn.) wraz z przepisami Konstytucji RP, z których prawa te lub wolności są wywodzone.

W ocenie skarżącego wydanie orzeczenia Sądu Apelacyjnego w P z dnia września 2010 roku (sygn.) oparte było na trzech przepisach prawnych, które stanowiły o kierunku przyjętego rozstrzygnięcia.

Sąd Apelacyjny w P w swym orzeczeniu na podstawie art. 10 ust.1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece uwzględnił żądanie Skarbu Państwa i uzgodnił treść Księgi

Wieczyste] poprzez wpisanie prawa własności na jego rzecz. Uzgodnione przez Sąd prawo własności wywodzone było przez Skarb Państwa z art. 2 ust.1 lit e dekretu PKWN z dnia 6 września 1944 roku o przeprowadzeniu reformy rolnej. Tym samym, w wyniku wydanego orzeczenia przez Sąd Apelacyjny w P , nastąpił – w aktualnym stanie prawnym - skutek prawny w postaci przysądzenia prawa własności na rzecz Skarbu Państwa wywodzonego z przepisów wspomnianego dekretu z 1944 roku.

Ponadto w sprawie został zastosowany § 5 ust.1 Rozporządzenia wykonawczego do dekretu z 1945 roku wyrażający się w uznaniu przez Sąd Apelacyjny w P , że nie jest on właściwy do oceny faktu podpadania spornych nieruchomości pod przepisy art.2 ust.1 lit e dekretu PKWN, gdyż ta ocena została przekazana na podstawie wskazanego § 5 ust.1 do wyłącznej kompetencji organów administracyjnych (przyjęta teza o obowiązywaniu § 5 ust.1 Rozporządzenia stoi w oczywistej sprzeczności z tezą Trybunału Konstytucyjnego sformułowaną w postanowieniu z dnia 1 marca 2010 r. [P.107/08 OTK ZU 2010/3A poz. 27]). Tym samym Sąd Apelacyjny w P odmówił skarżącemu rozpoznania sprawy w zakresie oceny legalności i prawidłowości sformułowanego przez Skarb Państwa żądania i poprzestał na stwierdzeniu związania tego sądu wydanymi (na podstawie wskazanego § 5 ust.1 Rozporządzenia) w 1945 roku decyzjami administracyjnymi.

Zastosowanie wskazanych przepisów przez Sąd Apelacyjny w P w wyroku z dnia września 2010 roku (sygn.) jest niewątpliwe. W ocenie skarżącego zastosowanie tych przepisów w określonym układzie podmiotowym (Skarb Państwa przeciwko właścicielom nieruchomości) oraz przedmiotowym (żądanie, w aktualnym stanie prawnym, wpisania prawa własności wywiedzonego z aktu prawnego jakim jest dekret PKWN z dnia 6 września 1944 roku, po zrealizowaniu celów reformy rolnej, a także stwierdzenie braku kompetencji przez sąd powszechny do rozpoznawania legalności i zasadności żądania Skarbu Państwa i odesłanie skarżącego na drogę postępowania administracyjnego) stanowi o:

- naruszeniu zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej – **art. 2 Konstytucji** – poprzez przysądzenie, w aktualnym stanie prawnym, na rzecz Skarbu Państwa prawa własności wywodzonego wyłącznie z przepisu art.2 ust.1 lit e dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej, a więc faktyczne dokonanie nacjonalizacji na podstawie wskazanego aktu prawnego; a także

Poprzez odmowę rozstrzygnięcia sprawy cywilnej przez sąd powszechny, wyrażające się w przyjęciu tezy o związaniu sądu decyzjami administracyjnymi wydanymi w 1945 roku na podstawie nieobowiązującego już przepisu § 5 ust.1 Rozporządzenia wykonawczego do dekretu i nierozpoznanie, tym samym, legalności i zasadności żądania Skarbu Państwa zmierzającego do uzgodnienia treści Księgi Wieczyste];

- naruszeniu zasady działania organów władzy publicznej na podstawie i w granicach prawa – **art. 7 Konstytucji** – wyrażające się w zastosowaniu przepisów nieobowiązujących w obecnym porządku prawnym ukształtowanym przepisami współcześnie obowiązującej Konstytucji, a mianowicie art.2 ust.1 lit e dekretu PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej oraz §5 ust.1 Rozporządzenia wykonawczego do dekretu poprzez uzgodnienie treści Księgi Wieczyste] na rzecz Skarbu Państwa w oparciu o wskazane przepisy i przeprowadzenie, tym samym, reformy rolnej pomimo tego, że współcześnie nie może być ona wykonywana i nie ma jakiegokolwiek uzasadnienia;

- naruszeniu prawa do równego traktowania poprzez wydanie orzeczenia w oparciu o nieistniejące przepisy prawa tj. art.2 ust.1 lit e i § 5 ust.1 Rozporządzenia, nierozpoznanie sprawy przed sądem powszechnym w zakresie oceny tego czy dana nieruchomość lub jej

część wchodzi w skład nieruchomości ziemskiej, o której mowa w art. 2 ust. 1 lit. e/ dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej i odesłanie skarżącego do przeprowadzenia postępowania w tym zakresie przed organami administracyjnymi mającymi w obecnym stanie prawnym działać na podstawie wspomnianego § 5 ust.1 Rozporządzenia wykonawczego do dekretu co pozbawia skarżącego prawa do sądu w sytuacji, gdy w innych sprawach inspirowanych orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 marca 2010 roku (P 107/08) oraz Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2010 roku (II CSK 174/2010) sądy powszechne są wyłącznie uprawnione do oceny legalności nacjonalizacji dokonanych w ramach reformy rolnej latach 40-tych i 50-tych ubiegłego wieku, – **art. 32 ust.1 w zw. z art. 2 Konstytucji;**

- naruszenie prawa do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd poprzez uznanie, że w zakresie oceny tego czy dana nieruchomość lub jej część wchodzi w skład nieruchomości ziemskiej, o której mowa w art. 2 ust. 1 lit. e/ dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej, sądy powszechne nie są właściwe i odesłanie skarżącego do przeprowadzenia postępowania w tym zakresie przed organami administracyjnymi mającymi w obecnym stanie prawnym działać na podstawie wspomnianego § 5 ust.1 Rozporządzenia wykonawczego do dekretu – **art. 45 ust.1 Konstytucji w zw. z art. 177 Konstytucji;**

- naruszenie prawa własności poprzez nacjonalizację nieruchomości w oparciu o przepisy dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej, a także poprzez pozbawienie skarżącego prawa własności do nieruchomości, które nabył w sposób legalny na skutek umowy cywilnoprawnej, a także poprzez przysądzenie na rzecz Skarbu Państwa prawa własności bez przyznania osobie wywłaszczanej odszkodowania – **art. 64 ust.1,2 i 3 w zw. z art. 21 ust.2 Konstytucji;**

- naruszenie prawa do wniesienia skargi do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd orzekł ostatecznie o wolnościach i prawach skarżącego wyrażające się w oparciu o orzeczenia o nieobowiązujące w aktualnym porządku prawnym przepisy, a mianowicie art. 2 ust.1 lit e dekretu oraz § 5 ust.1 Rozporządzenia wykonawczego do dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej, co prawdopodobnie skutkować będzie umorzeniem postępowania przez Trybunał Konstytucyjny, gdyż sprawa konstytucyjności zastosowanych przez Sąd aktów prawnych była już przedmiotem rozstrzygnięcia przez Trybunałem Konstytucyjnym – **art. 79 ust.1 Konstytucji;**

- naruszenie prawa własności poprzez dokonanie na rzecz Skarbu Państwa nacjonalizacji nieruchomości poprzez wpisanie Skarbu Państwa jako właściciela i wykreślenia prawa własności innych osób wpisanego w Księgach Wieczystych oraz przeprowadzenie reformy rolnej statuowanej przepisami dekretu PKWN z 1944 roku oraz zrealizowanie reformy rolnej - **art. 1 sporządzonego w Paryżu w dniu 20 marca 1952 r. Protokołu Nr 1 Do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, ratyfikowanego przez Polskę w dniu 10 października 1994 r. (Dz. U. 1995 r. Nr 36 poz. 175), do sporządzonej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r., a następnie zmienionej Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. 1993 r. Nr 61 poz. 284) oraz z art. 99 ustawy z dnia 17 marca 1921 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 1921 r. Nr 44 poz. 267 ze zm.)**

miały cechę obowiązującą również *pro futuro*, a w konsekwencji do wniosku o stosowalności tego przepisu do nieruchomości nabywanych pod rządami obowiązujących norm konstytucyjnych. Taka wykładnia przepisów dekretu oznacza uznanie, że w systemie prawa obowiązuje norma prawna o treści nasuwającej istotne wątpliwości z punktu widzenia zasad demokratycznego państwa prawnego, sprawiedliwości społecznej i ochrony własności (zob. również uzasadnienie uchwały Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 kwietnia 1996 roku *sygn. W. 15/95*, OTK ZU Nr 2/1996, poz. 13).

Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie wypowiadał się o przepisach dekretu PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej, formułując przy tym w orzeczeniu z dnia 28 listopada 2001 roku (SK 5/01 LexPolonica nr 355030) naczelną zasadę ustrojową, której treść powinna być wzorcem w postępowaniu organów władzy publicznej, zgodnie z którą: ***Dekret z 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej nie został formalnie derogowany, jednakże stwierdzenie o jednorazowym działaniu art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu prowadzi do wniosku, że przepis ten nie może znaleźć już zastosowania, to znaczy, że na jego podstawie nie może dojść już do przejęcia gruntów na Skarb Państwa.***

Wyrok Sądu Apelacyjnego w P z dnia września 2010 roku () zaprzecza wskazanej zasadzie wywodzonej przez Trybunał Konstytucyjny z dokonanej przez niego wykładni systemowej i funkcjonalnej przepisów dekretu. Zasada ta została rozwinięta i pogłębiona przez Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z dnia 1 marca 2010 roku (P 107/08) wskazując organom władzy publicznej, że: ***ze względu na charakter reformy rolnej, sprzeczny z podstawami demokratycznego państwa prawnego, w którym ochrona własności prywatnej stanowi jedną z naczelných zasad systemowych, dekret o reformie rolnej – ani tym bardziej akty wykonawcze wydawane na jego podstawie – nie może być jednocześnie wykonywany przez organy władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej.*** Orzeczenie Sądu Apelacyjnego podważyło tą zasadę ustrojową, zabraniając orzekania organom władzy publicznej o orzekaniu na podstawie przepisów nieobowiązującego dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej, pozbawiając skarżącego na podstawie art.2 ust.1 lit e tego aktu – prawa własności do nieruchomości. Trybunał Konstytucyjny nie rozstrzygał de lege lata o zgodności z Konstytucją pozbawienia własności prywatnej nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa w oparciu o przepisy dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej. Analizując orzecznictwo Trybunału dotyczące oceny dekretu odnosi się wrażenie, że względu na przywołaną zasadę ustrojową stanowiącą o niemożności przejęcia w obecnym stanie prawnym nieruchomości przez Skarb Państwa, że nie do pogodzenia z naczelnymi zasadami ustrojowymi Rzeczypospolitej należy uznać takie działanie organów władzy publicznej w którym udzielają one wsparcia działaniom Skarbu Państwa zmierzającego do pozyskania prawa własności - w oparciu o przepisy dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej. Trybunał wyklucza taką możliwość ze względu na charakter ustroju wyznaczony przepisami obowiązującej Konstytucji (zob. uzasadnienie postanowienia Trybunału z dnia 28 listopada 2001 r. SK 5/01 czy uzasadnienie postanowienia Trybunału z dnia 1 marca 2010 r. P 107/08) .

Wskazany pogląd (zasada) Trybunału nie jest akceptowana przez organy władzy publicznej, które kwestionują ją przywołując argumentację związaną bądź to: z nie związaniem tych organów stanowiskami Trybunału wyrażonymi w postanowieniu, które nie ma mocy powszechnie obowiązującej, bądź wywodząc tezy o obowiązywaniu dekretu z zasady ustrojowej ***tempus regit actum***, zgodnie z którą skutki prawne zdarzenia prawnego podlegają ocenie w świetle norm prawnych obowiązujących w chwili zajścia zdarzenia prawnego (zob. str. 11 uzasadnienia uchwały NSA z 10.01.2011 r. I OPS 3/10). Fakt kwestionowania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego wyłącznie z tego powodu, że jest ono postanowieniem, a nie wyrokiem, jest dla skarżącego nie do pogodzenia z zasadą demokratycznego państwa prawa. W ocenie kasatora Trybunał Konstytucyjny powinien zakończyć ten relatywizm organów władzy publicznej w zakresie dowolnego interpretowania

orzeczeń Trybunału w zakresie związania treścią postanowienia i zawartego w postanowieniu wyводу prawnego. Odnosząc się zaś do zasady *tempus regit actum* to należałoby wskazać, że zasada ta nie ma charakteru absolutnego i limitowana jest innymi zasadami, których prymat jest niekwestionowany w ustroju regulowanym Konstytucją Rzeczypospolitej. Zasada *tempus regit actum* nie ma zastosowania do przepisów, które mogą być uznane za sprzeczne z obowiązującymi aktualnie zasadami i pryncypiami Konstytucyjnymi, chroniącymi wyższe wartości (tu własność prywatna), aniżeli akty prawa, których zastosowania żąda się w zakresie oceny sytuacji z przeszłości w celu uzyskania prawa własności (w przypadku dekretu chodziło o własność państwową). Orzekanie o sytuacji z przeszłości nie pociąga za sobą zawsze konieczność stosowania „skonsumowanego” przepisu, trudno bowiem uznać za konieczne zastosowanie przepisu, który stoi w oczywistej sprzeczności z wartościami prawnoustrojowymi zawartymi w Konstytucji, a stanowiącymi fundament gwarancji demokratycznych. W ocenie skarżącego akty prawne, które w obecnym stanie prawnym uznać należałoby za niegodziwe, zmierzające do *skruszenia oporu jednostek czy grup społecznych wobec władzy państwowej* (zob. postanowienie TK z dnia 28 listopada 2001 r. SK 5/01) nie powodują, że istnieje „konieczność” ich zastosowania, wręcz przeciwnie przepis taki nie może być stosowany gdyż stanowiłby o istocie rozstrzygnięcia sprawy, może natomiast służyć jako podstawa oceny czy przepis ten w czasie jego obowiązywania został zastosowany prawidłowo. Ponadto, jak wspomniano, orzekanie o sytuacji z przeszłości limitowane jest zawsze zasadami i wartościami obowiązującymi w danym państwie i ustroju.

W odniesieniu do wywodów NSA mających uzasadnić tezę o obowiązywaniu dekretu w myśl zasady *tempus regit actum* należy wskazać, że ocena przepisów, dekretu w wypadkach w których dochodzi do zakwestionowania prawa własności Skarbu Państwa przez osoby pozbawione tego prawa w ramach reformy rolnej, dotyczy wyłącznie legalności zastosowania określonego przepisu prawnego w odniesieniu do stanu faktycznego zaistniałego w dacie obowiązywania przepisu, na podstawie którego miało dojść do nacjonalizacji nieruchomości. Ocena legalności zastosowania przepisu nie ma nic wspólnego z jego zastosowaniem we współczesnym porządku konstytucyjnym. Wskazana ocena zmierzać ma do eliminowania stanu bezprawności, którego istnienie jest nie do pogodzenia z obecnie obowiązującymi zasadami konstytucyjnymi, poprzez restytucję mienia zawłaszczonego niezgodnie z wówczas obowiązującym prawem. Natomiast w wypadkach w których to Skarb Państwa dochodzi swego prawa własności wywodzonego z nieobowiązującego przepisu mamy do czynienia z jego zastosowaniem, albowiem wywołuje on skutki praworzeczowe w postaci przeniesienia prawa własności do nieruchomości z osoby prywatnej na rzecz Skarbu Państwa. W obecnym porządku prawnym nie do pogodzenia jest w świetle zasad konstytucyjnych przysądzenie prawa własności, dla Skarbu Państwa, wywodzonego z przepisów które w panującym ustroju należałoby uznać za niegodziwe. Warunkiem kontroli konstytucyjności przepisu jest to, aby przepis obowiązywał i wywoływał w aktualnym stanie prawnym skutki prawne. W ocenie skarżącego mocą orzeczenia Sądu Apelacyjnego zaktualizował się warunek konieczny do podjęcia oceny konstytucyjności przepisów przez Trybunał. W tej złożonej sytuacji prawnej spowodowanej orzeczeniem Sądu Apelacyjnego można rozważać dwa rozstrzygnięcia Trybunału: jedno dotyczące orzeczenia niekonstytucyjności przepisów dekretu albo orzeczenia mocą wyroku o niemożności stosowania tych przepisów tak, aby nie było wątpliwości co do niemożności ich zastosowania jako przepisów nieobowiązujących, których zastosowanie sprzeczne jest z obowiązującą konstytucją. Trybunał Konstytucyjny ma obowiązek orzec merytorycznie o niekonstytucyjności, gdyż stosowanie dekretu prowadzi nie tylko do naruszenia zasady konstytucyjnej wskazującej, że Polska jest państwem prawa, ale podważa również zasadę działania organów władzy publicznej na podstawie i w granicach prawa (art.7 Konstytucji) oraz godzi w prawo własności prywatnej, która podlega ochronie konstytucyjnej (art.64 w zw. Z art. 21 ust.1 Konstytucji). W ocenie skarżącego powyższe uzasadnia przyjęcie, że

zastosowanie przez Sąd Apelacyjny w P art.2 ust.1 lit. E dekretu do przysądzenia na rzecz Skarbu Państwa prawa własności w oczywisty sposób narusza prawa i wolności konstytucyjne osoby pozbawionej tym wyrokiem prawa własności do nieruchomości.

Konstytucja jako zbiór zasad stanowi koherentną całość, której celem jest ukształtowanie zasad szanujących ustrój demokratyczny, prawa i wolności obywateli i zapewniającego ciągłość i ład społeczny. W praktyce orzeczniczej niektórych sądów i organów państwa deklarowane jest poszanowanie dla przepisów Konstytucji, jednakowoż odwoływanie się do Konstytucji i jej generalnych zasad jest traktowane przez te organy z „przymrużeniem oka” jako publicystyka nie mająca znaczenia dla orzekania. Dobitym przykładem takiego działania jest nie tylko orzeczenie wydane w sprawie skarżącego przez Sąd Apelacyjny w P z dnia września 2010 roku (), ale i orzeczenie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 12 lutego 2010 roku (IV SA/Wa 71/09) w którym uznaje się rozumienie przepisu art.2 ust.1 lit e dekretu ustanowione w uchwale Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19.09.1990 r. W 3/89 nie jest warte uwzględnienia przez organy administracyjne czy też stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich, który zamiast stać na straży praw i wolności obywatelskich uznaje, że przepis art. 2 ust.1 lit e dekretu obowiązuje tak jak miało to miejsce przy sprawie zakończonej uchwałą 7 sędziów NSA z dnia 10.01.2011 r. (I OPS 3/10). Stosowanie prawa powinno być spójne z przepisami i zasadami wywodzonymi z Konstytucji, która jest ich źródłem. Gwarantem ochrony przepisów Konstytucji jest Trybunał Konstytucyjny, którego orzeczenie merytoryczne w zaistniałym stanie prawnym jest niezbędne do zatrzymania swobody niektórych organów władzy publicznej w zakresie podejścia do obowiązywania w aktualnym stanie prawnym przepisów mogących być uznane w obecnym porządku prawnym za niegodziwe.

II.

Rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego w P z dnia września 2010 roku wykazuje, że doszło do zastosowani również §5 ust.1 Rozporządzenia wykonawczego do dekretu. Sąd nie tylko uznał, że przedmiotowy przepis obowiązuje, czym naruszył art.7 Konstytucji, ale uznał również, że przepis ten wyłącza kompetencję sądów powszechnych do zajmowania się sprawami związanymi z oceną legalności przeprowadzonej w ramach dekretu PKWN reformy rolnej nacjonalizacji nieruchomości przez Skarb Państwa. Powyższe powoduje, że skarżący pozbawiony jest prawa do sprawiedliwego i jawnego rozpoznania sprawy przez niezależny i bezstronny sąd (art.45 ust.1 Konstytucji w zw. Z jej art. 177).

Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z dnia 1 marca 2010 roku (P 107/08) wskazał, że:

*Mając na względzie powyższe racje, Trybunał stwierdza, że **w aktualnym stanie prawnym do orzekania o prawach rzeczowych osób pozbawionych nieruchomości w ramach reformy rolnej właściwe są sądy powszechne zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 1 k.p.c.** Zakwestionowany przepis rozporządzenia z 1945 r. nie ma mocy obowiązującej, w związku z tym nie stanowi szczegółowej regulacji, o jakiej mowa w art. 2 § 3 k.p.c., na podstawie której orzekanie w przedmiocie podpadania nieruchomości pod działanie dekretu o reformie rolnej mogłoby zostać przekazane organom administracji publicznej (por. str.18 – uzasadnienia postanowienia TK z dnia 1 marca 2010 r. P 107/08). Przyjęty przez Trybunał pogląd prawny o **wyłącznej drodze postępowania sądowego** w zakresie ustalenia legalności nacjonalizacji dokonanych na podstawie art.2 ust.1 lit e dekretu z dnia 6 września 1944 roku został przyjęty i rozwinięty przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 października 2010 roku (II CSK 174/2010). Jak wynika z treści uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego sądy powszechne nie tylko są obowiązane orzekać o legalności dokonanych w ramach reformy rolnej nacjonalizacji, ale *uprawnione są do usuwania z obrotu prawnego wadliwych decyzji nacjonalizacyjnych ze wszystkimi konsekwencjami wynikającymi z takiego usunięcia* –*

również odwrócenia skutków nacjonalizacji. (zob. uzasadnienie wyroku SN z dnia 6 października 2010 w sprawie sygn. II CSK 174/2010). Według Sądu Najwyższego oparciem dla wskazanego działania sądów powszechnych jest zasada demokratycznego państwa prawa wyrażona w art.2 Konstytucji. Ponadto Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z dnia 1 marca 2010 roku wskazał, że sądy powszechne są wyłącznie kompetentne, ale w sprawach : **orzekania o prawach rzeczowych osób pozbawionych nieruchomości w ramach reformy.** Tym samym wyraził on pogląd o braku jakiegokolwiek możliwości przyjmowania nieruchomości przez Skarb Państwa w ramach przeprowadzenia reformy rolnej. Odnosząc zaprezentowane tezy Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego, na realia sprawy rozstrzygniętej wyrokiem Sądu Apelacyjnego w P z dnia września 2010 roku () należy wskazać, że przyjęcie przez ten Sąd tezy o wyłącznej kompetencji organów administracyjnych do rozpoznawania kwestii podpadania nieruchomości pod przepisy dekretu stanowi o naruszeniu prawa do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd czyli **art. 45 ust.1 Konstytucji w zw. z jej art.177.**

III.

W kontekście poczynionych rozważań dotyczących wskazania przesłanek określających w jaki sposób wyrok Sądu Apelacyjnego w P z dnia września 2010 roku (sygn.) prowadzi do naruszenia konstytucyjnych praw i wolności skarżącego w zakresie zastosowania przez ten Sąd przepisów art.2 ust.1 lit e dekretu PKWN oraz § 5 ust.1 rozporządzenia wykonawczego do niego, należy zwrócić uwagę na jeszcze jeden fakt związany ze wskazanym orzeczeniem naruszającym nie tylko prawa skarżącego, ale mogącego godzić w powagę ustroju Rzeczypospolitej. Sąd Apelacyjny w P przyjmuje bowiem, że § 5 ust.1 rozporządzenia wyłącza jego kompetencję do oceny podpadania nieruchomości pod przepis art.2 ust.1 lit e dekretu, a rozpoznanie tej kwestii powinno zostać poddane organom administracyjnym działającym na podstawie wspomnianego § 5 ust.1 Rozporządzenia. Sąd Apelacyjny przyjmuje, że jest związany decyzjami administracyjnymi wydanymi w 1945 roku. W rozumowaniu Sądu pojawia się jednak poważny błąd logiczny, gdyż pomimo stwierdzenia obowiązywania § 5 ust.1 rozporządzenia (wyłączającego drogę sądową do rozpoznawania spraw dotyczących podpadania nieruchomości pod art.2 ust.1 lit e dekretu) dokonuje on oceny przesłanek nabycia nieruchomości przez Skarb Państwa na podstawie art.2 ust.1 lit e dekretu PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej. Inaczej mówiąc Sąd Apelacyjny odmawia dokonania takiej oceny w stosunku do skarżącego wskazując mu, że właściwa w tym zakresie jest droga administracyjna, natomiast w stosunku do Skarbu Państwa dokonuje oceny legalności nabycia prawa własności przez ten podmiot w oparciu o art.2 ust.1 lit e dekretu. Sąd Apelacyjny posiłkuje się przy tym decyzjami administracyjnymi, które jak stwierdza mają wyłącznie charakter deklaratoryjny, i które zostały wydane na wniosek osoby pozbawianej własności w oparciu o § 5 ust.1 rozporządzenia. Odwracając sytuację można byłoby zapytać co zrobiłby Sąd w sytuacji gdyby owych decyzji deklaratoryjnych nie było w obrocie? Odpowiedź, w kontekście uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego jest oczywista, odesłałby skarżącego do przeprowadzenia postępowania administracyjnego zmierzającego do wydania tych decyzji w oparciu o par.5 ust.1 rozporządzenia. Okazuje się więc, że w obecnym stanie prawnym osoba pozbawiana prawa własności musi przejść najpierw drogę postępowania administracyjnego, aby uzyskać swoisty „glejt” potwierdzający jej prawo własności do nieruchomości i jej niepodpadania pod przepisy dekretu, a następnie z tym „świadectwem” prawa własności do nieruchomości pójść do sądu powszechnego, który w oparciu o wydaną decyzję wpisze prawo własności do nieruchomości. Skarb Państwa nie musi martwić się w ogóle postępowaniem administracyjnym, albowiem jego prawo własności jest chronione „obowiązującym”

dekretem PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej, który może być w stosunku do Skarbu Państwa stosowany. Mało tego, w ocenie Sądu Apelacyjnego, Skarb Państwa ma prawo otrzymać ochronę władz publicznych w zakresie przyznania mu prawa własności do nieruchomości w stosunku do której twierdzi, że spełnia charakter ziemski i ma odpowiednią normę obszarową.

W ocenie skarżącego przyjęcie opisane działania Sądu Apelacyjnego prowadzi do nieuzasadnionego rozróżnienia sytuacji prawnej Skarbu Państwa i osób w stosunku do których chce on pozbawić prawa własności co powoduje naruszenie art.32 ust.1 w zw. z art.2 Konstytucji, a także zmierza do zakwestionowania dorobku prawnego Trybunału Konstytucyjnego sformułowanego w celu ochrony Konstytucyjnych praw i wolności jednostek i społeczeństwa.

D. Podanie argumentów przemawiających za tym, że przedstawione regulacje prawne stanowiły podstawę wydania orzeczenia Sądu Apelacyjnego z dnia września 2010 roku ().

Jak wynika z uzasadnienia prawomocnego orzeczenia Sądu Apelacyjnego w P wydanego w sprawie o sygn. podstawa uzgodnienia treści ksiąg wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym na rzecz Skarbu Państwa był przepis art. 10 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tj. Dz.U z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 z późn. zmn.) w związku z żądaniem Skarbu Państwa opartym na twierdzeniu o przysługującym mu prawie własności do nieruchomości wywiedzionym z art. 2 ust.1 lit b jak i na podstawie art.2 ust.1 lit e dekretu z dnia 6 września 1944 roku o przeprowadzeniu reformy rolnej (zob. str.11 uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego). Powyższe oznacza, że treść rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego była oparta na podstawie przepisu postępowania przyznającego prawo do sformułowania określonego żądania tj. art.10 ustawy z dnia o księgach wieczystych i hipotece oraz przepisu materialnoprawnego z którego wywodził prawo własności Skarb Państwa tj. art.2 ust.1 lit b oraz art.2 ust.1 lit e dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej. Wskazane przepisy stanowiły również podstawę sformułowania powództwa (ściślej rzecz ujmując Skarb Państwa jako podstawę nabycia prawa własności wskazywał art.2 ust.1 lit b dekretu, a dopiero później na etapie postępowania apelacyjnego, rozszerzył podstawę nabycia prawa własności na przepisy art.2 ust.1 lit e dekretu PKWN). Ostatecznie uzgodnienie treści Ksiąg Wieczystych na rzecz Skarbu Państwa **nastąpiło na podstawie art.2 ust.1 lit e dekretu**. Normą kompetencyjną dokonanych uzgodnień w sensie formalnym stanowił **art.10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece**, albowiem to na jego podstawie Sady orzekające w sprawie przyznały kompetencję Skarbowi Państwa do dochodzenia i uwzględnienia roszczenia wywodzonego z przepisu dekretu jak również w oparciu o wskazany przepis Sąd Apelacyjny w P dokonał uzgodnienia treści ksiąg wieczystych.

Ponadto w uzasadnieniu swego rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny w P wskazał, że: *zmiana wpisu w księdze wieczystej, którego dokonano na podstawie decyzji administracyjnej jest możliwa wówczas gdy dojdzie do uchylecia tej decyzji lub zmiany w procedurze administracyjnej*(tu chodzi o decyzję wyłącznie wydane na podstawie § 5 ust.1 rozporządzenia wykonawczego do dekretu – skarżący uważa, że wymaga wyjaśnienia ta kwestia jako istotna). *Skoro pozwani* (w tym i skarżący – przypis skarżącego) *nie uzyskali w postępowaniu administracyjnym decyzji stwierdzającej, że nieruchomość objęta żądaniem pozwu nie podpadała pod działanie art.2 ust.1 lit.e dekretu o reformie rolnej, to roszczenie powoda – Skarbu Państwa - sformułowane na podstawie art. 10 u.k.wh. należało uznać za uzasadnione tym bardziej, że wszczęte postępowanie administracyjne w celu ustalenia , że sporna nieruchomość już przed 1939 r. utraciła charakter ziemski nie zostało dotąd zakończone wydaniem prawomocnej decyzji* (zob. str. 13-14 uzasadnienia orzeczenia Sądu

Apelacyjnego w P z dnia września 2010 roku). W związku z powyższym Sąd Apelacyjny uchylił się od rozpoznania sprawy cywilnej w ten sposób, że nie dokonuje oceny zgromadzonego materiału dowodowego do celów ustalenia czy sformułowane przez Skarb Państwa żądanie znajduje uzasadnienie w materiałach zgromadzonych w postępowaniu i przerzuca te ustalenia na m.in. skarżącego, aby przeprowadził postępowanie administracyjne na podstawie § 5 ust.1 Rozporządzenia wykonawczego do dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej. Powyższe prowadzi do oczywistej konkluzji, że Sąd Apelacyjny uważa za obowiązujący i mogący być stosowany § 5 ust.1 rozporządzenia wykonawczego do dekretu PKWN.

Reasumując należy stwierdzić, że w wyniku wydanego orzeczenia Sądu Apelacyjnego w P z dnia września 2010 r. (sygn.) doszło do zastosowania zaskarżonego skargą konstytucyjną przepisu:

- art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece – rozumianego w ten sposób, że w aktualnym stanie prawnym może stanowić on podstawę do sformułowania żądania przez Skarb Państwa powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej (art.10 ust.1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece) z rzeczywistym stanem prawnym w zakresie ustalenia prawa własności wywodzonego z przepisu art.2 ust.1 lit e dekretu PKWN z dnia 6 września 1944 roku o przeprowadzeniu reformy rolnej i orzeczenia na podstawie tak sformułowanego żądania prawa własności na rzecz Skarbu Państwa - w miejsce prawa własności przysługującego jakiegokolwiek osobie niebędącej państwową osobą prawną wpisaną w Księdze Wieczystej;
- art.2 ust.1 lit e dekretu PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej z dnia 6 września 1944 roku – poprzez uzgodnienie na jego podstawie prawa własności Skarbu Państwa do nieruchomości (Skarb Państwa wywodzi swe prawo wyłącznie ze wskazanego przepisu dekretu, a nie z czynności prawnych)
- § 5 ust.1 rozporządzenia wykonawczego do dekretu PKWN - poprzez przyjęcie, że przepisy ten stanowi normę kompetencyjną dla organów administracji do wyłącznego orzekania w sprawie podpadania danej nieruchomości pod przepisy art.2 ust.1 lit e dekretu PKWN z dnia 6 września 1944 roku w dniu jego wejścia w życie i wyłącza kompetencję sądów powszechnych w zakresie spraw uregulowanych jego hipotezą zgodnie z art.2 § 3 Kodeksu Postępowania Cywilnego;

E. Wniosek o wydanie wyroku merytorycznego w sprawie przez Trybunał Konstytucyjny w odniesieniu do przepisów nieobowiązujących z uwagi na konieczność ochrony konstytucyjnych praw i wolności (art.39 ust.3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym).

W ocenie skarżącego w przedmiotowej sprawie istnieje podstawa do rozpoznania sprawy przez Trybunał Konstytucyjny w zakresie orzekania zgodności z przepisami Konstytucji przepisów art.2 ust.1 lit e dekretu PKWN oraz § 5 ust.1 Rozporządzenia wykonawczego do dekretu w określonym niniejszą skargą zakresie.

Skarżący wskazuje, że zna i w znacznej mierze podziela wnioski i tezy zawarte w postanowieniach Trybunału Konstytucyjnego rozpoznającego sprawę zgodności z Konstytucją art.2 ust.1 lit e dekretu wyrażoną najpierw w orzeczeniu z dnia 28 listopada 2001 roku (sygn. SK 5/01), a następnie potwierdzoną orzeczeniem z dnia 12 grudnia 2005 roku (SK 4/2003) – zgodnie z poglądami wyrażonymi w przywołanych rozstrzygnięciach, dekret o przeprowadzeniu reformy rolnej nie obowiązuje i nie może być przedmiotem oceny w zakresie wzorca Konstytucyjnego.

Powyższe stanowisko Trybunału jest ugruntowane, co znalazło wyraz w licznych orzeczeniach (zob. wyrok NSA z dnia 2 września 2008 r. I OSK 1116/07 LexPolonica nr

2254372, wyrok SN z dnia 8 lutego 2008 r. I CSK 371/07 LexPolonica nr 2130814, wyrok SN z dnia 24 czerwca 2004 r. III CK 536/2002 LexPolonica nr 367439).

W podobny sposób należy odnieść się do stanowiska wyrażonego w orzeczeniu Trybunału z dnia 1 marca 2010 roku (P 107/08) w którym umorzono postępowanie w sprawie zgodnością z Konstytucją § 5 ust.1 Rozporządzenia wykonawczego do dekretu.

Pomimo jednoznacznego stanowiska Trybunału Konstytucyjnego stan prawny dotyczący interpretacji przepisów dekretu, a w szczególności kwestii ich obowiązywania, w dalszym ciągu wywołuje rozbieżności i wątpliwości nie tylko w doktrynie (zob. glosa krytyczna do postanowienia Trybunału z dnia 1 marca 2010 roku Forystek Józef Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego 2010/3 str. 165, zdania odrębne zawarte w uzasadnieniu rozstrzygnięcia Trybunału z dnia 28 listopada 2001 roku SK 5/01), ale i w orzecznictwie. Wyrazem rozbieżności w orzecznictwie jest nie tylko wyrok Sądu Apelacyjnego w P z dnia września 2010 r. (sygn.) dotyczący bezpośrednio skarżącego, ale przede wszystkim niedawna uchwała Naczelnego Sądu Administracyjnego w składzie 7 sędziów z dnia 11.01.2011 roku (I OPS 3/10) w której nie tylko uznano za obowiązujący przepis § 5 ust.1 Rozporządzenia wykonawczego do dekretu, ale uznano za obowiązujące przepisy dekretu PKWN z dnia 6 września 1944 roku o przeprowadzeniu reformy rolnej (zob. uzasadnienie wskazanej uchwały NSA).

Treść uchwały NSA w Warszawie z dnia 10.01.2011 roku została poparta w stanowisku Rzecznika Praw Obywatelskich wyrażonym w sprawie zakończonej wskazanym orzeczeniem. W ocenie skarżącego ta rażąca dysproporcja w zakresie podejścia naczelnych organów sądowych i ochrony prawa (w tym Rzecznika Praw Obywatelskich) w zakresie poglądu co do obowiązywania określonego aktu prawnego powoduje, że niezbędne staje się wydanie orzeczenia merytorycznego przez Trybunał Konstytucyjny z uwagi na konieczność ochrony praw i wolności konstytucyjnych naruszanych wspomnianym dualizmem poglądów naczelnych organów ochrony prawa.

Zgodnie z art. 39 ust. 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, wydanie wyroku merytorycznego w odniesieniu do przepisów nieobowiązujących jest możliwe tylko z uwagi na konieczność ochrony konstytucyjnych praw i wolności. Jak podkreśla się w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego: „Przesłanką uzasadniającą kontrolę konstytucyjności przepisu jest ustalenie, że zachodzi związek pomiędzy daną regulacją a ochroną konstytucyjnych praw i wolności. Związek ten zachodzi wówczas, gdy (...):

- po pierwsze, przepis będący przedmiotem oceny zawiera treści normatywne odnoszące się do sfery praw i wolności konstytucyjnie chronionych;

- po drugie, nie istnieje żaden alternatywny instrument prawny (poza ewentualnym uznaniem przepisu za niekonstytucyjny), który mógłby spowodować zmianę sytuacji prawnej ukształtowanej definitywnie zanim ów przepis utracił moc obowiązującą;

- po trzecie, ewentualna eliminacja danego przepisu z systemu prawnego stanowić będzie skuteczny środek dla przywrócenia ochrony praw naruszonych obowiązaniem kwestionowanej regulacji prawnej”

(zob. wyrok TK z dnia 21 maja 2001 r. SK 15/2000 OTK ZU 2001/4 poz. 85 oraz postanowienie TK z dnia 24 marca 2009 r. U 6/2007 LexPolonica nr 2052469).

W ocenie skarżącego przepisy art.2 ust.1 lit e dekretu PKWN oraz § 5 ust.1 rozporządzenia wykonawczego do dekretu w zaskarżonym niniejszą skargą zakresie ingerują w prawa i wolności wyrażone w Konstytucji. Nie ulega wątpliwości, że przepis: art.2 ust.1 lit e dekretu PKWN ingeruje w prawo własności. W panującej obecnie dychotomii poglądów sądów w kwestii jego obowiązywania może on (jako przepis obowiązujący) stanowić podstawę do przyznania Skarbowi Państwa prawa własności do nieruchomości wywodzonego bezpośrednio z tego przepisu. Przyznanie ochrony Skarbowi Państwa w zakresie realizowania

przez niego, w obecnym stanie prawnym, celów reformy rolnej określonych w dekreście PKWN z dnia 6 września 1944 roku nie ma w demokratycznym państwie prawa uzasadnienia (zob. również uzasadnienie postanowienia TK z dnia 1 marca 2010 r. P 107/08 i przeprowadzona tam argumentacja o wyczerpaniu się celów reformy rolnej). Przyjmowanie stanowiska o obowiązywaniu przedmiotowego przepisu przez sądy prowadzi do takich sytuacji jak ta określona w wyroku Sądu Apelacyjnego w P z dnia września 2010 roku (), w którym uznaje się, że Skarb Państwa ma prawo żądać zasądzenia prawa własności wywodzonego na podstawie art.2 ust.1 lit e dekretu PKWN, pozbawiając tym samym prawa własności innych osób bez jakiegokolwiek odszkodowania. Teza o obowiązywaniu przepisów dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej (przyjęta w rozstrzygnięciu Sądu Apelacyjnego w P , a ostatnio również w uchwale 7 sędziów NSA z dnia 10.01.2011 r. I OPS 3/10) stanowi o niebezpiecznym precedensie w zakresie stosowania przepisów w demokratycznym państwie prawa. Przy tak sformułowanej tezie można wywieść pogląd, że gdy uznajemy za obowiązujące przepisy dekretu PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej to Skarb Państwa może wszczynać postępowania co do przejęcia na własność nieruchomości rolnych, których nie przywłaszczył w latach 40-tych i 50-tych ubiegłego wieku, realizując reformę rolną. Skoro uznajemy za obowiązujący przepis dekretu to nie ma przeszkód do formułowania w tym zakresie żądań przez Skarb Państwa, nie istnieją też przeszkody w uwzględnianiu tych żądań (tak jak to uczynił Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia września 2010 roku – orzekając na podstawie dekretu o istocie sprawy i pozbawiając skarżącego prawa własności, jednocześnie przyznając je Skarbowi Państwa).

Naczelny Sąd Administracyjny w uchwale z dnia 10.01.2011 r. I OPS 3/10, przyjmując tezę o obowiązywaniu przepisów dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej z 1944 roku oraz § 5 ust.1 rozporządzenia wykonawczego do dekretu posiłkuje się obowiązującą w systemie prawnym zasadą **tempus regit actum**, zgodnie z którą skutki prawne zdarzenia prawnego podlegają ocenie w świetle norm prawnych obowiązujących w chwili zajścia zdarzenia prawnego (zob. str. 11 uzasadnienia uchwały NSA z 10.01.2011 r.). Jednak w ocenie skarżącego NSA nie uwzględnia faktu, że przepisy takie nie mogą być stosowane jeżeli są one sprzeczne z obowiązującymi aktualnie zasadami i pryncypiami konstytucyjnymi, chroniącymi wartości inne, aniżeli akty prawa, których zastosowania żąda się w zakresie oceny sytuacji z przeszłości (już zaistniałej). Wbrew twierdzeniom zawartym w uchwale NSA orzekanie o sytuacji z przeszłości nie pociąga za sobą zawsze konieczności stosowania „skonsumowanego” przepisu. W ocenie skarżącego orzekanie o sytuacji z przeszłości limitowane jest zawsze zasadami i wartościami obowiązującymi w danym państwie i ustroju. Ten aspekt został zupełnie pominięty w rozważaniach Naczelnego Sądu Administracyjnego zawartych we wspomnianej uchwale z 10.01.2011 roku (I OPS 3/10). Warto w tym kontekście wskazać również rozważania określone w punkcie C.I niniejszej skargi konstytucyjnej co do zasady zastosowania wskazanej zasady

W zakresie § 5 ust.1 Rozporządzenia wykonawczego do dekretu należy uznać, że narusza ono prawo do równego traktowania w zakresie jakim umożliwia badania przesłanek legalności wyłączenia w jednych sprawach organom administracyjnym, a w innych sprawach ze względu na przywołane postanowienia Trybunału Konstytucyjnego oraz wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2010 roku (II SK 174/2010) poddaje pod rozagę te kwestie wyłącznie sądom powszechnym. Narusza prawo do sądu w zakresie w jakim pozwala na rozpoznawania spraw dotyczących prawa własności przez organy administracyjne, które nie mają interesu w zakresie rozpoznawania spraw na niekorzyść Skarbu Państwa (gdyż w tym wypadku krzyżują się interesy Państwa w sferze imperium i dominium). Ponadto jest

niezgodny w tym zakresie w jakim przyznaje prawo do rozstrzygnięcia o prawie własności, która ma charakter cywilny organom administracyjnym orzekającym w sprawach o charakterze władczym (prawo administracyjne). Skarżący wskazuje, że uznanie przedmiotowy przepis za obowiązujący powoduje, że dochodzi do zróżnicowania sytuacji prawnej obywatela w ten sposób, że zmuszony jest on do przeprowadzenia postępowania administracyjnego w zakresie niepodpadania nieruchomości pod przepis art.2 ust.1 lit e i dopiero w przypadku uzyskania ostatecznego i prawomocnego rozstrzygnięcia może on wystąpić do sądu powszechnego o przyznanie mu prawa własności. Natomiast Skarb Państwa, który nie zrealizował co do określonej nieruchomości celów reformy rolnej, a także w stosunku do nieruchomości, której własność utracił po 1989 roku może żądać przysądzenia przez sąd prawa własności w oparciu o przepis dekretu bez konieczności przeprowadzania postępowania administracyjnego. W ocenie skarżącego takie stanowisko nie zasługuje na uwzględnienie i wymaga merytorycznej interwencji Trybunału Konstytucyjnego.

W ocenie skarżącego nie istnieje inny środek prawny pozwalający poza ewentualnym uznaniem przepisu za niekonstytucyjny, który mógłby spowodować zmianę sytuacji prawnej ukształtowanej definitywnie zanim ów przepis utracił moc obowiązującą. Skarżący wnosi przy tym o uznanie za niekonstytucyjności określonej wykładni przepisów ze względu na fakt, że kwestię ich nieobowiązania Trybunał Konstytucyjny już rozpoznawał, jednakże stanowisko Trybunału nie jest akceptowane w orzecznictwie (zob. uchwała 7 sędziów NSA z dnia 10.01.2011 r. I OPS 3/10), a brak tej akceptacji wywołuje skutki prawno-rzeczowe w aktualnym stanie prawnym poprzez, orzekanie co do istoty przez sądy na podstawie nieobowiązujących przepisów prawa (wyrok Sadu Apelacyjnego w P z dnia września 2010 r.). Ocena konstytucyjności wykładni określonego przepisu przez Trybunał Konstytucyjny jest przez niego dopuszczalna (zob. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2004 r. K. 45/2002 LexPolonica nr 368831; Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 grudnia 2001 r. SK 16/2000 LexPolonica nr 353279).

Art. 2 ust. 1 lit. e dekretu o reformie rolnej wyczerpał swoją moc prawną wraz z przejściem określonych w nim nieruchomości rolnych przez Skarb Państwa i nie mógł być później stosowany (zob. postanowienie w sprawie o sygn. SK 5/01, pkt 2 uzasadnienia; uchwała z 16 kwietnia 1996 r., sygn. W 15/95, OTK ZU nr 2/1996, poz. 13, pkt 1 uzasadnienia). Natomiast §5 ust.1 rozporządzenia wyczerpał swą moc z wejściem w życie ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o sprzedaży państwowych nieruchomości rolnych oraz uporządkowaniu niektórych spraw związanych z przeprowadzeniem reformy rolnej i osadnictwa rolnego (Dz. U. Nr 17, poz. 71; dalej: ustawa z 1958 r.). W postanowieniu z dnia 1 marca 2010 roku (P 107/08) Trybunał Konstytucyjny wskazał również, że wyczerpanie się mocy obowiązującej zarówno dekretu PKWN jak i rozporządzenia wykonawczego do niego powoduje, że w obecnym stanie prawnym organy administracyjne nie mają kompetencji do orzekania w zakresie podpadania nieruchomości ziemskich pod działania przepisów dekretu (w tym i art.2 ust.1 lit e dekretu), a w aktualnym stanie prawnym do *orzekania o prawach rzeczowych osób pozbawionych nieruchomości w ramach reformy rolnej właściwe są sądy powszechne zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 1 k.p.c. Zakwestionowany przepis rozporządzenia z 1945 r. nie ma mocy obowiązującej, w związku z tym nie stanowi szczegółowej regulacji, o jakiej mowa w art. 2 § 3 k.p.c., na podstawie której orzekanie w przedmiocie podpadania nieruchomości pod działanie dekretu o reformie rolnej mogłoby zostać przekazane organom administracji publicznej.* Niewątpliwie Trybunał Konstytucyjny znalazł instrument prawny umożliwiający skuteczne i ostateczne rozwiązanie kwestii związanej z niekonstytucyjnymi przepisami dekretu PKWN oraz rozporządzenia wykonawczego do niego (co do tezy o możliwej niekonstytucyjności tych przepisów skarżący wywodzi z uzasadnienia wspomnianych postanowieniach TK z dnia 28 listopada 2001 r. SK

5/01 oraz 1 marca 2010 P 107/08 i przeprowadzoną w nich [historyczną] ocenę przepisów dekretu). Przyjęte stanowisko Trybunału Konstytucyjnego o wylącznej drodze sądowej w zakresie domagania się osób pozbawionych nieruchomości w ramach reformy rolnej zostało potwierdzone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 października 2010 roku (II CSK 174/2010). Pomimo racjonalnie umotywowanego stanowiska Trybunału i Sądu Najwyższego we przywołanych orzeczeniach, Sąd Apelacyjny w P w wyroku z dnia września 2010 roku (), a także Naczelny Sąd Administracyjny w uchwale 7 sędziów nie zgodził się z tym stanowiskiem i określili, że zarówno przepis art.2 ust.1 lit e dekretu jak i § 5 Rozporządzenia wykonawczego do dekretu obowiązują i mogą stanowić podstawę rozstrzygnięć przez organy administracji publicznej w zakresie oceny legalności przeprowadzonej nacjonalizacji w ramach art.2 ust.1 lit e dekretu – co w istocie prowadzi do zaistnienia dwóch dróg postępowania w zakresie oceny legalności stosowania przepisów dekretu przez organy przeprowadzające reformę rolną.

W ocenie skarżącego przyjęte stanowisko przez Naczelny Sąd Administracyjny może stanowić znowu próbę przerzucenia przez sądy powszechne oceny legalności przeprowadzonej nacjonalizacji na podstawie art.2 ust.1 lit e dekretu na organy administracyjne działające na podstawie § 5 rozporządzenia, co miało miejsce już kilkakrotnie w wyrokach m.in.(wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2007 r. IV CSK 350/2006 oraz wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2008 roku I CSK 371/07). Wskazany pogląd, jest o tyle dla tych sądów „korzystny”, że sądy powszechne „odciążone” są tym samym od rozpoznawania „niełatwych” spraw. Opiera się on na założeniu, że dokonanie ustaleń w zakresie podlegania nieruchomości pod przepisy Dekretu następuje w drodze postępowania administracyjnego na podstawie art. 2 § 3 KPC. Inaczej mówiąc § 5 ust.1 Rozporządzenia stanowi przepis szczególny, o którym mowa we wskazanym przepisie KPC. W konsekwencji, przy przyjęciu takiego stanowiska, decyzja administracyjna dotycząca podlegania nieruchomości działaniu art. 2 ust. 1 lit. e Dekretu wiąże sądy powszechne, a kompetencje do określenia czy nacjonalizowana nieruchomość posiadała w dniu wejścia w życie dekretu cechy „nieruchomości ziemskiej” oraz czy wypełniała dekretowe normy obszarowe – pozostawione zostały organom administracyjnym.

Obawa co do przyjęcia wskazanego stanowiska przez sądy powszechne jest o tyle realna, że w uzasadnieniu uchwały 7 sędziów NSA z dnia 10.01.2011 roku (I OPS 3/10) znalazł się szeroki pogląd prawny o niezwiązaniu sądów wytycznymi zawartymi w postanowieniach Trybunału Konstytucyjnego umarzającego postępowanie w sprawie oceny zgodności nieobowiązujących przepisów prawnych z Konstytucją, który to pogląd może być szeroko wykorzystywany do negowania wyłącznej drogi sądowej w sprawach dekretowych określonej w orzeczeniach Trybunału z 2001 i 2010 roku. Powyższe w ocenie skarżącego powoduje, że do czasu wydania wyroku przez Trybunał Konstytucyjny w zakresie konstytucyjności wskazanych przepisów (we wnioskowanym przez skarżącego zakresie) nie istnieje pewny instrument prawny gwarantujący *zmianę sytuacji prawnej ukształtowanej definitywnie zanim ów przepis utracił moc obowiązującą*.

Skarżący, mając przy tym na uwadze autorytet orzeczeń Trybunału i niewątpliwe przesłanki jakie towarzyszyły przy wydawaniu wspomnianych już wielokrotnie orzeczeń z 2001, 2005 2010 roku wnosi o uznanie za niekonstytucyjne przepisy art.2 ust.1 lit e dekretu PKWN i § 5 ust.1 Rozporządzenia wykonawczego do dekretu jedynie w zakresie określonym w niniejszej skardze, czyli wypowiedzi Trybunału o: wyłącznej drodze administracyjnej w zakresie rozstrzygania kwestii podpadania nieruchomości pod przepisy art.2 ust.1 lit e dekretu, obowiązywania w aktualnym stanie prawnym art.2 ust.1 lit e dekretu i kwestii w jakiej może stanowić on podstawę do domagania się nabycia prawa własności przez Skarb Państwa w powództwie wytoczonym przeciwko właścicielom wpisanym w księdze wieczystej. W ocenie skarżącego rozstrzygnięcie Trybunału konstytucyjnego w formie

wyroku o niekonstytucyjności tych przepisów we wskazanym zakresie (w dodatku po 1958 roku, a więc po zrealizowaniu celów reformy rolnej) nie pozostaje w sprzeczności z poglądami o nieobowiązywaniu tych przepisów wyrażonymi w przywołanych postanowieniach Trybunału.

Ponadto wskazuję, że podjęcie merytorycznego rozstrzygnięcia w tym zakresie niezbędne jest dla przywrócenia ochrony praw naruszonych obowiązywaniem w określonym zakresie kwestionowanej regulacji prawnej.

Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z dnia 1 marca 2010 roku (P 107/08) stwierdza, że:

Celem dekretu nie jest w żadnym razie odwracanie skutków reformy rolnej w związku ze zmianą ustroju prawno-politycznego w 1989 r. Nie może on zatem służyć jako podstawa do wydawania decyzji administracyjnych o zwrocie całości lub części nieruchomości ziemskiej.

Z chwilą ostatecznego zakończenia stosowania procedur wprowadzonych reformą rolną przestały istnieć stany faktyczne objęte hipotezą normy zawartej w kwestionowanym § 5 rozporządzenia z 1945 r. Przepis ten nie może mieć zastosowania w wypadkach nie związanych ściśle z przeprowadzaniem reformy rolnej przez przejmowanie przez państwo określonych w art. 2 ust. 1 lit. e nieruchomości. Ze względu na charakter reformy rolnej, sprzeczny z podstawami demokratycznego państwa prawnego, w którym ochrona własności prywatnej stanowi jedną z naczelných zasad systemowych, dekret o reformie rolnej – ani tym bardziej akty wykonawcze wydawane na jego podstawie – nie może być współcześnie wykonywany przez organy władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej. (zob. Uzasadnienie postanowienia z dnia 1 marca 2010 r. P. 107/08).

Stanowisko to zostało zakwestionowane uchwałą 7 sędziów NSA z dnia 10.01.2011 roku w której wyrażono pogląd o obowiązywaniu nie tylko § 5 ust.1 rozporządzenia wykonawczego do dekretu ale i samego dekretu PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej. Nie wdając się w analizę oraz ocenę podjętego rozstrzygnięcia przez NSA, skarżący wskazuje, że to stanowisko otwiera pole do niebezpiecznych precedensów związanych z odzyskiwaniem czy też nawet pozyskiwaniem nieruchomości przez Skarb Państwa w ramach przeprowadzania reformy rolnej (wartym podkreślenie jest fakt, że NSA w swej uchwale z 10.01.2011 roku nie wyraził się tak kategorycznie jak Trybunał Konstytucyjny o wyłącznej legitymacji czynnej istniejącej po stronie osób bezprawnie pozbawionych nieruchomości w ramach realizowania reformy rolnej). Stwierdzenie, że w obecnym stanie prawnym obowiązuje art. 2 ust.1 lit e dekretu PKWN stanowi uznanie, w ocenie skarżącego, że mogą być realizowane cele reformy rolnej. Jednocześnie Skarb Państwa może wytaczać powództwa przed sądem powszechnym w zakresie uzyskania prawa własności do nieruchomości nieznacjonalizowanych w toku przeprowadzania reformy rolnej albo co do nieruchomości w zakresie których osoby pozbawione nieruchomości w ramach przeprowadzanej reformy odzyskali te nieruchomości na skutek zmian ustrojowych, które nastąpiły po 1989 roku w Polsce (tak było w sprawie skarżącego). Wydaje się, że wszelkie orzeczenia jakie miały miejsce po 1958 roku wydane na podstawie §5 ust.1 rozporządzenia wykonawczego do dekretu w nieuzasadniony sposób dopuszczały do realizowania celów reformy rolnej, które w tym czasie przestały być aktualne. W ocenie skarżącego teza o nieobowiązywaniu dekretu oraz rozporządzenia wykonawczego do niego leży w interesie wszystkich osób w stosunku do których władze rolne nielegalnie przejęły grunty. W orzeczeniu NSA nie znalazły się w ogóle wywody w zakresie naruszenia prawa do sądu w stosunku do osób, które próbowały odwrócić skutki reformy rolnej w procedurach prowadzonych od roku 1958 – do 1989 roku. Uchwała Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 października 1951 roku (C.427/51 OSN 1953/I poz. 1 zgodnie z którą: *Sąd powszechny nie jest powołany do rozstrzygania o tym, czy w razie uchylenia w trybie art. 101 postępowania(1) administracyjnego (Dz. U. R.P. 1928 r.*

Nr 36 poz. 341) jako nieważnej decyzji władzy administracyjnej, uznającej, że nieruchomości ziemskie jest wyłączona spod działania przepisów o reformie rolnej, zostają zachowane prawa rzeczowe osób trzecich, które prawa te wywodzą z czynności właściciela nieruchomości.) skutecznie blokowała prawo do sądu osobom zainteresowanym odwróceniem skutków reformy rolnej w stosunku do gruntów bezprawnie przejętych przez Skarb Państwa. Osoby te zmuszone były do przeprowadzenia postępowania w drodze § 5 ust.1 Rozporządzenia. Ze względów systemowych odwrócenie tych skutków nie było możliwe z powodu istniejącego stanu tzw. zawieszenia prawa porównywalnego z działaniem siły wyższej (zob. wyrok SN z dnia 4 grudnia 2007 r. IV CSK 280/2007 LexPolonica nr 1757567). W ocenie skarżącego uznanie za nieobowiązujący przepisów art.2 ust.1 lit e dekretu oraz § 5 ust.1 Rozporządzenia, w zakresie określonym niniejszą skargą, do dekretu nie powoduje negatywnych konsekwencji dla osób w stosunku do których co najmniej od 1958 roku do 1 marca 2010 włącznie rozstrzygnięto sprawy administracyjne na podstawie § 5 ust.1 rozporządzenia wykonawczego do dekretu. W stosunku do osób których sprawy rozstrzygnięto pozytywnie (tzn. uznano że nieruchomość nie podpada pod działanie dekretu) potencjalne unieważnienie tej decyzji nie ma wpływu na ich prawo własności. Skarb Państwa nie może bowiem wszcząć postępowania zmierzającego do uzyskania własności w stosunku do tych nieruchomości albowiem nie istnieje tytuł prawny uprawniający go do sformułowania takiego żądania (art.2 ust.1 dekretu PKWN, chociaż i w tym wypadku orzecznictwo nie jest takie jednolite, bo jak rozumieć tezę Sądu Najwyższego wywiedzioną z wyroku z dnia 24 czerwca 2004 roku sygn. III CK 536/2002 zgodnie z którą: *Przepisy dekretu o reformie rolnej nie zostały wyeliminowane z obrotu prawnego, więc konsekwencje ich stosowania są nadal aktualne. Jeśli więc ustawowe cele, na które przejmowane były nieruchomości, zostały spełnione, nie ma podstaw do ich zwrotu byłym właścicielom czy ich spadkobiercom.*). Natomiast w stosunku do osób co do których zapadły negatywne orzeczenia przed organami administracyjnymi (tzn. uznano legalność dokonywanych nacjonalizacji w ramach reformy rolnej na podstawie §5 Rozporządzenia wykonawczego) otwarta jest droga do ochrony swych praw przed niezależnym i bezstronnym sądem powszechnym – i to bez względu na fakt czy doszło wcześniej do unieważnienia wydanej na podstawie § 5 decyzji czy też nie, albowiem ich deklaratoryjny charakter pozwala na potraktowanie ich jako dowodu w sprawie, który może być skutecznie obalony innymi dowodami. Ryzyko uznawania za obowiązujące przepisów dekretu wiąże się z potencjalną aktywnością Skarbu Państwa w zakresie pozyskiwania nieruchomości w ramach prowadzenia reformy rolnej (za modelowy sposób można uznać sprawę skarżącego) wymaga podjęcia merytorycznego rozstrzygnięcia w zakresie niekonstytucyjności przepisu w zakresie postulowanym w niniejszej skardze konstytucyjnej. Postulowany zakres niekonstytucyjności będzie miał wpływ nie tylko na sprawę skarżącego, ale w dużym stopniu pozwoli uporządkować sprawy związane z dekretem o przeprowadzeniu reformy rolnej, które nie doczekały się uregulowania ustawowego po 1989 roku i całkowicie oddano te kwestie pod rozstrzygnięcia sądów i Trybunału. Proponowany przez skarżącego zakres rozstrzygnięcia odnosi się wyłącznie do kwestii proceduralnych i w całości stara się uwzględnić stanowisko Trybunału Konstytucyjnego zwarte w postanowieniu z dnia 21 listopada 2001 roku w którym stwierdzono:

Po upływie ponad 50 lat od czasu przeprowadzenia reformy rolnej zmiany o charakterze społecznym i ekonomicznym stały się nieodwracalne. Ani względy społeczne, ani względy prawne nie pozwalają na przywrócenie stanu poprzedniego. Dekret o przeprowadzeniu reformy rolnej był aktem, na podstawie którego przejęto na własność Skarbu Państwa nieruchomości rolne o określonej wielkości. Uznanie przez Trybunał Konstytucyjny niekonstytucyjności dekretu stworzyłoby podstawy wznowienia postępowania w sprawie przejęcia nieruchomości rolnych przez Skarb Państwa. Trzeba mieć jednak na uwadze, że beneficjenci tego dekretu uzyskali tytuły prawne do otrzymanych gruntów nie na mocy dekretu

lecz innych aktów prawnych. Dekret stworzył jedynie zasoby gruntów państwowych, z których następowały nadziały poszczególnym osobom. Wzajemne relacje pomiędzy aktami stanowiącymi podstawę przejęcia gruntów i ich przekazywania oraz instrumenty prawne, którymi dysponuje Trybunał Konstytucyjny dla wykonywania jego konstytucyjnych kompetencji nie pozwalają skonstruować rozwiązań, które pogodziłyby prawa osób, którym odjęto własność z legalnie nabytymi prawami beneficjentów reformy rolnej.

W ocenie skarżącego postulowany przez niego zakres rozstrzygnięcia o uznaniu za niekonstytucyjne zapisów art.2 ust.1 lit e dekretu oraz § 5 rozporządzenia wykonawczego do niego pozwoli na ukształtowanie jednolitego stanu prawnego na przyszłość i pozwoli na pełnoprawne, postulowane w demokratycznym państwie prawa, rozstrzygnięcie spraw związanych z reformą rolną ostatecznie zakończonych decyzjami administracyjnymi, przez niezależne sądy w ramach postępowań cywilnych, w których określone zostanie czy dokonane przejęcia nieruchomości odbyły się w sposób legalny (zgodny z ówczesnie brzmiącymi przepisami).

Natomiast, w zakresie rozstrzygnięcia dotyczącego skarżącego, wyrok Sądu Apelacyjnego w P z dnia września 2010 r. () w którym zastosowano przepisy dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej wywołując skutki prawno-rzeczowe w postaci przejścia prawa własności nieruchomości bez odszkodowania na rzecz Skarbu Państwa i naruszając konstytucyjnie chronione prawa i wolności obywatelskie powoduje, że staje się niezbędne orzeczenie przez Trybunał Konstytucyjny o zgodności wskazanego aktu z Ustawą Zasadniczą.

II. UZASADNIENIE SKARGI KONSTYTUCYJNEJ

A. Stan faktyczny sprawy w której zastosowano przepisy niezgodne, w ocenie skarżącego, z Konstytucją.

Powód – Kierownik Urzędu Rejonowego w P , działający w imieniu Skarbu Państwa wniósł w pozwie z dnia marca 1997 r. o uzgodnienie treści ksiąg wieczystych Kw nr , Kw nr , Kw nr (obecnie Księgi Wieczyste prowadzone są w systemie elektronicznym) prowadzonych przez Sąd Rejonowy w P z rzeczywistym stanem prawnym. W uzasadnieniu żądania powód podniósł, iż stan prawny przedmiotowych nieruchomości budzi wątpliwości – mianowicie ustalenia wymaga, czy jako właściciel pierwszych z dwóch wymienionych nieruchomości winien figurować M F czy też Skarb Państwa. Podobna wątpliwość zachodziła zdaniem powoda co do trzeciej z wyżej wymienionych Ksiąg, w której jako właściciel zapisana była D Ś Spadkobiercy M F oraz D Ś wnieśli o oddalenie żądania Skarbu Państwa.

Sprawa związana jest ze zmianami właścicielskimi dokonany dekret PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej w związku z tym skarżący uważa za niezbędne krótkie nakreślenie stanu faktycznego związanego z prawem własności do nieruchomości, których dotyczyły rozstrzygnięcia w których zastosowano niekonstytucyjne przepisy.

M F w latach dwudziestych nabył nieruchomości położone w pobliżu P o powierzchni ok. ha. W wyniku kupna - w dwóch księgach wieczystych (Tom 1 karta 1 oraz Tom 1 karta 16 – obręb) wpisane zostało na jego rzecz prawo własności do nabywanych nieruchomości.

W roku 1930 M F postanowił rozparcelować (podzielić) część gruntów z przeznaczeniem na budowę osiedla mieszkaniowego w Ł

Parcelacja (podział) dokonywana była pod rządami ustawy o wykonaniu reformy rolnej z dnia 28 XII 1925 r. oraz Rozporządzenia Prezydenta RP o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli z dnia 16 II 1928 r.

Po wojnie Urząd Wojewódzki w P wydał zaświadczenie, opatrzone datą .04.1947 r., w którym stwierdził na podstawie art. 1 ust 1 dekretu z dnia 8.08.1946 r. o wpisywaniu w księgach hipotecznych prawa własności nieruchomości przejętych na cele reformy rolnej (Dz.U z 1946 Nr 39 poz.223), że nieruchomość ziemską Ł objęta księgą wieczystą Tom 1 karta 16 jest przeznaczona na cele reformy rolnej w myśl przepisu art. 2 ust 1 lit b dekretu PKWN z 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej.

W takim stanie sprawy Urząd Wojewódzki w P , dysponując już powyższym zaświadczeniem, dnia .04.1948 r. wniósł do Sądu Grodzkiego w P Wydział Hipoteczny o dokonanie wpisu w księdze gruntowej nieruchomości ziemskiej Ł tom I karta 16 wpisu na rzecz Skarbu Państwa z powołaniem się na przepis art. 2 ust 1 lit e. W załączeniu przedłożono wspomniane wyżej zaświadczenie, z tym że w samym wniosku data wystawienia oraz podstawa prawna zaświadczenia były inne aniżeli na samym zaświadczeniu. Pierwsza różnica polegała na umieszczeniu we wniosku do Sądu Grodzkiego daty zaświadczenia na dzień .04.1947 r., gdy tymczasem na zaświadczeniu widnieje data .04.1948 r. Druga różnicą jest podanie we wniosku innej podstawy prawnej (art. 2 ust 1 lit e dekretu PKWN z 1944 r.) aniżeli w zaświadczeniu (art. 2 ust 1 lit b dekretu PKWN z 1944 r.).

W oparciu o wniosek z dnia .04.1948 r. wpisano w księgach wieczystych (tom I karta 16) prawo własności nieruchomości Ł na rzecz Skarbu Państwa.

W dalszej kolejności Wojewoda P w swoim Orzeczeniu (decyzji) z dnia .04.1948 r. uznał, że nieruchomości ziemskie objęte księgami wieczystymi: Tom I wyk.L. 1 (o obszarze ha) oraz Tom I wyk.L. 16 (o obszarze ha) podpadają pod działanie art. 2 pkt. 1 lit e dekretu PKWN z dnia 6.09.1944 r. Decyzja wydana została na skutek wniosku (podstawę stanowił § 5 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945 r. w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej – zwany dalej: „*Rozporządzeniem wykonawczym do dekretu PKWN*”) M F złożonego wraz z żoną, w którym domagali się oni uznania że gospodarstwo rolne Ł jest wyłączone spod działania przepisu art. 2 ust 1 lit e dekretu PKWN z 1944 r. Następnie orzeczenie to (decyzja) została utrzymana w mocy na skutek orzeczenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia grudnia 1948 roku nr

W następstwie zmian ustrojowych po 1989 roku w dniu 19 września 1990 r. Trybunał Konstytucyjny (sygn. W. 3/89), po rozpoznaniu wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich o ustalenie powszechnej obowiązującej wykładni art. 2 ust 1 lit. e dekretu PKWN z dnia 6.09.1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej o wyjaśnienie, czy zakresem przedmiotowym tego przepisu objęte są także nieruchomości rozparcelowane na działki budowlane przed dniem 1.09.1939 ustalił, że:

„Zakres przedmiotowy art. 2 ust 1 lit e dekretu PKWN z dnia 6.09.1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej nie obejmuje tych nieruchomości ziemskich lub ich części, które przed dniem 1.09.1939 r. zostały rozparcelowane z przeznaczeniem na działki budowlane po uprzednim zatwierdzeniu projektu parcelacji przez właściwy organ administracji państwowej Rzeczypospolitej Polskiej, albowiem z datą takiego zatwierdzenia utraciły one charakter nieruchomości ziemskich bez względu na to, kiedy w następstwie parcelacji własność tych działek została prawnie przeniesiona na nabywców”.

W świetle powyższych okoliczności spadkobiercy M F podjęli czynności prawne zmierzające do odzyskania nieruchomości Ł (obszaru objętego parcelacją na cele pod budownictwo mieszkaniowe o powierzchni ok. ha).

Do czasu wydania uchwały Trybunału Konstytucyjnego cały teren objęty przedwojenną parcelacją zarządzany był przez: 1.A , oraz 2.P

Wojewoda P decyzją z dnia .11.1991 r., wydaną na podstawie § 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1.03.1945 w sprawie wykonania dekretu PKWN z 1944 r. , orzekł, że nieruchomości zapisane w księdze wieczystej KW T. 1 K. 16 c.d. KW o łącznej powierzchni ha oraz część nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej KW T. 1 K. 1 c.d. KW o łącznej powierzchni ha (ozn. geod. obręb ark. dz. i) **nie podpadają** pod działanie przepisu art. 2 ust 1 lit e dekretu PKWN z 6.09.1944 r.

W uzasadnieniu Wojewoda powołał się na, wyżej cytowaną uchwałę Trybunału Konstytucyjnego, dowodząc, że dla gruntów objętych wnioskiem został zatwierdzony plan parcelacyjny, albowiem dnia .10.1932 r. Okręgowy Urząd Ziemski pismem udzielił zezwolenia na parcelację ha z majątku Ł z przeznaczeniem na tworzenie podmiejskich działek budowlanych a w dalszej kolejności, pismem Wydziału Powiatowego w P z dnia .11.1934 r. (skierowanym do Starosty Powiatowego) stwierdzono jednoznacznie, że Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych przez swego delegata -Okręgowego Urzędu Ziemskiego - uznało grunty stanowiące własność M F za teren budowlany, co ostatecznie pozwoliło Radzie Gminy w Ł na powzięcie uchwały w dniu .09.1934 r. uznające również te grunty za tereny budowlane. W uzasadnieniu decyzji podano również, że mimo faktu objęcia parcelacją nieruchomości o powierzchni ha, **decyzja obejmuje grunty o pow. ha**, ponieważ przy zakładaniu nowej ewidencji gruntów dokonano ponownego ustalenie obszaru poszczególnych nieruchomości, który wynosi obecnie ha. Decyzja ta została utrzymana następnie przez Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej o nr z dnia .06.1992 roku.

Na mocy wspomnianych decyzji z 1991 i 1992 roku w miejsce Skarbu Państwa zostali wpisani w stosunku do KW nr i M F oraz w stosunku do KW nr D Ś

Jak już wspomniano, dnia marca 1997 roku Skarb Państwa wniósł pozew przeciwko spadkobiercom M F w którym zawarto żądanie uzgodnienia treści Ksiąg Wieczystych prowadzonych przez Sąd Rejonowy w P o numerach i usytuowanych w P obręb . W powództwie złożonym w 1997 roku Skarb Państwa zgłosił żądanie uzgodnienia treści Księgi Wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym i jako okoliczności faktyczne uzasadniające zgłoszone roszczenia przywołał fakty mające wyczerpywać swym zakresem hipotezę przepisu art. 2 ust.1 lit. b dekretu z dnia 06.09.1944 roku o przeprowadzeniu reformy rolnej. Powyższe wynika z treści samego pozwu, a konkretnie zawartego w pozwie uzasadnienia w, którym wskazano:

„Podstawę niniejszego powództwa stanowi wniosek A w którym zarzuty oparto na twierdzeniu, że M F – właściciel majątku ziemskiego Ł , był obywatelem Rzeszy Niemieckiej, bądź nie – Polakiem lub narodowości niemieckiej, a zatem sporne nieruchomości stanowią nadal własność Skarbu Państwa – art. 2 ust.1 lit b dekretu z dnia 6 września 1944 roku o przeprowadzeniu reformy rolnej.”

Wyrokiem z dnia lipca 1998 roku – wydanym w przedmiotowej sprawie – były Sąd Wojewódzki w P oddalił powództwo Skarbu Państwa.

W dniu sierpnia 1998 roku skarżący P R oraz spółka T S.A. nabyły nieruchomość od spadkobierców M F Na skutek dalszych rozporządzeń i zmian podmiotowych w tym nazwy nabywców współwłaścicielami spornych nieruchomości zostali P R oraz spółka C sp. z o.o. z siedzibą w W Nabycie nieruchomości nastąpiło w zaufaniu do treści Ksiąg Wieczystych prowadzonych dla

nieruchomości w których nie było jakichkolwiek wzmianek na temat toczących się postępowań w stosunku do nieruchomości.

Wyrokiem z dnia grudnia 1998 roku wydanym w sprawie o sygn. akt
Sąd Apelacyjny w P uchylił wyrok Sądu Wojewódzkiego z dnia lipca 1998 roku.

Wyrokiem z dnia kwietnia 2000 roku Sąd Okręgowy w P (sygn.

) na skutek ponownego rozpoznania sprawy – w oparciu o wytyczne zawarte w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w P – **oddalił w całości powództwo Skarbu Państwa**. Od przedmiotowego wyroku powód oraz interwencji uboczni wnieśli apelacje. Wyrokiem z dnia września 2010 roku Sąd Apelacyjny w P zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego i uzgodnił treść Księgi Wieczystej na rzecz Skarbu Państwa.

Niezależnie od postępowania przed sądem cywilnym zakończonego wspomnianym wyrokiem Sądu Apelacyjnego – Skarb Państwa po utracie własności - wszelkimi sposobami dążył do odzyskania prawa własności nieruchomości i wszczął postępowanie administracyjne na podstawie art.156 kpa zmierzające do zakwestionowania decyzji administracyjnych wydanych w 1991 i 1992 na mocy których M F i D Ś zostali przywrócieni jako prawowici właściciele nieruchomości.

Minister Rozwoju Rolnictwa i Rozwoju Wsi decyzją z dnia .06.2002 r. utrzymał w mocy własną decyzję z dnia .05.2002 roku stwierdzającą, że decyzje Ministerstwa Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia .06.1992 r. oraz utrzymanej nią w mocy decyzji Wojewody P z dnia .11.1991 roku **zostały uznane za nieważne.**

Naczelny Sąd Administracyjny prawomocnym wyrokiem z dnia maja 2003 roku (sygn.) oddalił skargi wniesione między innymi przez spadkobierców M F , w tym i przez wnioskodawcę, i uznał że wymienione decyzje Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia .06.2002 roku i z dnia .05.2002 roku zostały wydane prawidłowo i właściwie uchylały (stwierdzały nieważność) decyzji Ministerstwa Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia .06.1992 r. oraz utrzymanej nią w mocy decyzji Wojewody P z dnia .11.1991 roku. W uzasadnieniu Naczelny Sąd Administracyjny wskazał, że nie mogą zostać uznane za prawidłowo wydane decyzje z dnia 1991 roku oraz 1992 roku uznające, że nieruchomości M F nie podlegały pod przepisy dekretu o reformie rolnej z 1944 roku, w sytuacji gdy w obrocie prawnym pozostają decyzje administracyjne z 1948 roku. W takim wypadku należy usunąć z obrotu prawnego decyzje z 1948 roku, a następnie podjąć postępowanie w sprawie ustalenia czy nieruchomości należące do M F podlegały pod przepisy dekretu o reformie rolnej z 1948 roku.

Na podstawie wytycznych zawartych w wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego osoby zainteresowane, w tym i skarżący jako pełnoprawny nabywca prawa własności do spornych nieruchomości, wystąpiły o unieważnienie decyzji wydanych na podstawie § 5 Rozporządzenia wykonawczego do dekretu PKWN. Do dnia wniesienia skargi konstytucyjnej przedmiotowe postępowanie nie zostało zakończone. Ministerstwo Rolnictwa odmawia stwierdzenia nieważności decyzji wydanych w 1948 roku, a sądy administracyjne konsekwentnie uchylają decyzje Ministerstwa odmawiające stwierdzenia nieważności tych decyzji.

B. Uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją

Wydając w sprawie prawomocne orzeczenie Sąd Apelacyjny w P , w ocenie skarżącego oparł się na kwestionowanych przez skarżącego art.10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, art.2 ust.1 lit e dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej oraz § 5

Rozporządzenia wykonawczego do dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej. Szerokie rozważania o niezgodności z Konstytucją wskazanych przepisów w zakresie wnioskowanym niniejszą skargą zawarte zostały w jej punkcie I pn: **„Określenie podstaw skargi konstytucyjnej oraz uzasadnienie zasadności wniesienia skargi konstytucyjnej”**. Niezależnie od powyższego, niezbędne jest, przytoczenie krótkich argumentów uzasadniających niekonstytucyjność przepisów interpretowanych w sposób określony w skardze.

1.

W ocenie skarżącego art. 2 ust.1 lit e dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (tj. Dz.U z 1945 r. Nr 3, poz.) rozumiany w ten sposób, że w aktualnym stanie prawnym może stanowić on podstawę do sformułowania żądania przez Skarb Państwa powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej (art.10 ust.1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece) z rzeczywistym stanem prawnym i orzeczenia na podstawie tak sformułowanego żądania prawa własności na rzecz Skarbu Państwa wywodzonego z art.2 ust.1 lit e dekretu PKWN z dnia 6 września 1944 roku o przeprowadzeniu reformy rolnej - w miejsce prawa własności przysługującego jakiegokolwiek osobie niebędącej państwową osobą prawną wpisaną w Księdze Wieczystej jest niezgodny z Konstytucją. Orzekanie na podstawie wskazanego przepisu rozumianego w przedstawiony sposób prowadzi do niebezpiecznego precedensu, w którym sąd powszechny przysądza prawo własności na rzecz Skarbu Państwa na podstawie nieobowiązujących przepisów prawnych oraz pozbawia prawa własności osoby wpisane w księgach wieczystych jako właściciele. Następuje tym samym skutek prawny w postaci odebrania prawa własności jednym osobom i przyznanie tego prawa Skarbowi Państwa. Dodatkowo przysądzenie prawa własności następuje bez odszkodowania, a więc jest to nacjonalizacja –niedopuszczalna w demokratycznym państwie prawa. Skarżący wskazuje, że w orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 listopada 2001 roku (sygn. 5/01 OTK ZU 2001/8 poz. 266) został sformułowany prawnie doniosły pogląd na którym powinny opierać się wszelkie organy władzy publicznej: *w niniejszej sprawie mamy do czynienia z inną sytuacją. Dekret z 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej nie został formalnie derogowany, jednakże stwierdzenie o jednorazowym działaniu art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu prowadzi do wniosku, że przepis ten nie może znaleźć już zastosowania, to znaczy, że na jego podstawie nie może dojść już do przejęcia gruntów na Skarb Państwa*. Stosowanie kwestionowanego przepisu przez organy władzy publicznej jest więc, w obecnym stanie prawnym, nieuzasadnione. Pomimo faktu nieobowiązania przepisu jest on w dalszym ciągu rozumiany w ten sposób, że może stanowić podstawę do uzgodnienia treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym – co miało miejsce w sprawie zakończonej wyrokiem Sądu Apelacyjnego w P z dnia września 2010 roku (). Niezbędne jest więc, w ocenie skarżącego, jednoznaczne stanowisko Trybunału Konstytucyjnego, czy przepis ten obowiązuje i może być stosowany do przywracania w stosunku do Skarbu Państwa prawa własności nieruchomości czy też przepis ten nie może w jakimkolwiek zakresie stanowić podstawy do jego zastosowania i wywołania skutków prawno-rzeczowych na rzecz Skarbu Państwa, a działanie organów władzy publicznej udzielające ochrony temu pogładowi należy stanowczo uznać za bezprawne. Gdyby przyjąć pierwsze stanowisko to należy uznać ten przepis za niezgodny z przepisami Konstytucji – nie tylko prawami i wolnościami, ale przede wszystkim naczelnymi zasadami ustrojowymi. Przyjęcie drugiego stanowiska wesprze dotychczasową linię orzeczniczą Trybunału wyrażoną w kwestii obowiązywania przepisów dekretu jednak niezbędne wydaje się by Trybunał uczynił to merytorycznie poprzez zakwestionowanie przepisu wskazanego w skardze rozumienia dekretu.

2.

Art.2 ust.1 lit e dekretu PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej oraz § 5 ust.1 Rozporządzenia wykonawczego do dekretu rozumiane w sposób oznaczony w petitum skargi naruszają art. 7 Konstytucji. Pogląd o nieobowiązaniu wskazanych przepisów został szeroko przedstawiony w uzasadnieniu postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 listopada 2001 roku (SK 5/01) oraz z dnia 1 marca 2010 roku (sygn. P. 107/08).

3.

Zaskarżone przepisy powodują również naruszenie zasady równości wszystkich osób wobec prawa zapisanej w art.32 ust.1 Konstytucji. Przyjęcie tezy o obowiązaniu przepisów dekretu i rozporządzenia wykonawczego do niego w takim kształcie jak uczynił to Sąd Apelacyjny prowadzi do konkluzji, że sądy powszechne nie są kompetentne do kwestionowania deklaratoryjnej decyzji wydanej na podstawie § 5 ust.1 rozporządzenia wykonawczego, a tym samym nie ma podstaw do oceny legalności prowadzonych przez administrację rolą nacjonalizacji w zakresie tego czy dana nieruchomość podpada pod działania przepisu dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej. Takie rozumienie przepisu, a także uznanie go za obowiązujący, w sposób bezprawny różnicuje sytuację określonych osób w stosunku do których praktyka orzecznicza wskazała, że właściwym w tym zakresie jest **wyłącznie postępowanie cywilne**, przed sądem powszechnym. Postanowieniem z dnia 1 marca 2010 roku Trybunał Konstytucyjny (sygn. P 107/08) umorzył postępowanie w sprawie uznania § 5 ust.1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 roku. Konsekwencją orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego było masowe umarzanie postępowań wszczętych w trybie § 5 ust.1 wskazanego rozporządzenia przez organy administracyjne (zob. m.in. wyrok WSA z dnia IV SA/Wa 648/09). Natomiast wyłączna kompetencja do orzekania we wskazanych sprawach przypadła sądom powszechnym na podstawie art. 2 § 1 w zw. z art.2 § 3 Kodeksu Postępowania Cywilnego. Przyjęte przez Trybunał Konstytucyjny, w sprawie zakończonej orzeczeniem z dnia 1 marca 2010 roku (P 107/08), stanowisko o wyłącznej kompetencji sądów powszechnych do rozpoznawania spraw związanych z oceną legalności przejmowania nieruchomości na podstawie art.2 ust.1 lit.e dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej przyjął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 października 2010 roku (sygn. II CSK 174/2010, niepubl.). W ocenie skarżącego naruszenie równości wobec prawa następuje poprzez **bezzasadne podzielenie** rozpoznania spraw związanych z oceną legalności dokonanych nacjonalizacji na podstawie art.2 ust.1 lit e dekretu – na sądy powszechne oraz organy administracyjne.

Skarżący wskazuje, że obecnie prowadzona jest przed NSA w Warszawie sprawa związana z unieważnieniem decyzji z 1948 roku wydanych na podstawie wspomnianego już § 5 ust.1 Rozporządzenia wykonawczego do dekretu. Jednakże sprawy przed organami i sądami administracyjnymi trwają już ponad 20 lat, a ich zakończenie wydaje się być bardzo odległe w czasie. Organy administracyjne nie są bowiem zainteresowane w pozytywnym rozstrzygnięciu dla skarżącego sporu i pozostają nieobiektywne (w wypadku unieważnienia chodzi o Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi), gdyż interesy Skarbu Państwa odnośnie gruntów położonych w P – obręb krzyżują się zarówno w sferze *dominium* (Skarb Państwa jako właściciel terenów przeznaczonych pod oraz terenów niezwykle atrakcyjnych inwestycyjnie) oraz sferze *imperium* (organu administracyjnego rozstrzygającego sprawę do nieruchomości w stosunku do której nie zrezygnował z prawa własności). Konsekwencją uznania drogi administracyjnej za jedyną w której możliwe jest ustalenie legalności działania organów Skarbu Państwa przy wykonywaniu reformy rolnej, jest dla skarżącego, ciągłe (być może nawet celowe) popełnianie licznych błędów w wydawanych decyzjach administracyjnych, które następnie są uchylane przez sądy administracyjne (zob. opis stanu faktycznego w uzasadnieniu skargi jak i orzeczeniu Sądu

Apelacyjnego w P z dnia września 2010 roku sygn.). Fakt, że sądy administracyjne nie mogą reformować orzeczeń i są wyłącznie tzw. „sądami prawa” powoduje, że postępowania administracyjne w sprawie oceny bezprawnego działania organów realizujących reformę rolną mogą trwać w nieskończoność. Warto w tym zakresie odnotować, że w dotychczas wydanych orzeczeniach sądów administracyjnych (WSA w Warszawie z dnia 04.04.2006 r. sygn. akt IV SA/Wa 1174/05, z dnia 12 lutego 2010 r. IV SA/Wa 71/09 oraz NSA z dnia 28.06.2007 r. I OSK 1088/06, publ. <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/>) pojawiały się wskazania kwestionujące doniosłość interpretacji przepisów dekretu uczynionej przez TK w wyroku z dnia 19 września 1990 roku (zob. uzasadnienie wyroku WSA w Warszawie z dnia 12 lutego 2010 r. w którym dezawuuje się pogląd prawny Trybunału Konstytucyjnego na wykładnię przepisu art.2 ust.1 lit e dekretu dokonaną wyrokiem z dnia 19 września 1990 roku (W 3/89), kwestionowano czy pozbawienie prawa własności przez organy administracyjne może mieć charakter rażący czy też odmawiano prawa przyznania mocy prawnej legalnym dokumentom. Dlatego w przywołanym stanowisku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 marca 2010 roku (p. 107/08) upatrywał skarżący otwarcie nowej drogi do rzetelnej oceny legalności działań Skarbu Państwa w czasie reformy rolnej. To nieuzasadnione zróżnicowanie sytuacji prawnej w zakresie procedury oceny legalności przeprowadzonych w ramach reformy rolnej nacjonalizacji prowadzi tym samym do naruszenia **art. 32 ust.1 w zw. z art. 2 Konstytucji**.

4.

Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z dnia 1 marca 2010 roku (P 107/08) wskazał, że: *Mając na względzie powyższe racje, Trybunał stwierdza, że w aktualnym stanie prawnym do orzekania o prawach rzeczowych osób pozbawionych nieruchomości w ramach reformy rolnej właściwe są sądy powszechne zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 1 k.p.c. Zakwestionowany przepis rozporządzenia z 1945 r. nie ma mocy obowiązującej, w związku z tym nie stanowi szczegółowej regulacji, o jakiej mowa w art. 2 § 3 k.p.c., na podstawie której orzekanie w przedmiocie podpadania nieruchomości pod działanie dekretu o reformie rolnej mogłoby zostać przekazane organom administracji publicznej (por. str.18 – uzasadnienia postanowienia TK z dnia 1 marca 2010 r. P 107/08).* Przyjęty przez Trybunał pogląd prawny **o wyłącznej drodze postępowania sądowego** w zakresie ustalenia legalności nacjonalizacji dokonanych na podstawie art.2 ust.1 lit e dekretu z dnia 6 września 1944 roku został przyjęty i rozwinięty przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 października 2010 roku (II CSK 174/2010) jak wynika z treści uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego sądy powszechne nie tylko są obowiązane orzekać o legalności dokonanych w ramach reformy rolnej nacjonalizacji, ale *uprawnione są do usuwania z obrotu prawnego wadliwych decyzji nacjonalizacyjnych ze wszystkimi konsekwencjami wynikającymi z takiego usunięcia – również odwrócenia skutków nacjonalizacji.* (zob. uzasadnienie wyroku SN z dnia 6 października 2010 w sprawie sygn. II CSK 174/2010). Według Sądu Najwyższego oparciem dla wskazanego działania sądów powszechnych jest zasada demokratycznego państwa prawa wyrażona w art.2 Konstytucji. Co warte podkreślenia, w kontekście również wykładni art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece w zakresie wskazanym w petitum niniejszej skargi, Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z dnia 1 marca 2010 roku wskazał, że sądy powszechne są wyłącznie kompetentne, ale w sprawach : **orzekania o prawach rzeczowych osób pozbawionych nieruchomości w ramach reformy.** Tym samym wyraził on pogląd o braku jakiegokolwiek możliwości przyjmowania nieruchomości przez Skarb Państwa w ramach przeprowadzenia reformy rolnej. W opozycji do przedstawionych poglądów zostało przyjęte stanowisko we wspomianej już uchwale Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10.01.2011 roku (I OPS 3/10, publikowane na: <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/82748E473C>)

Biorąc pod uwagę powyższe tezy Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego dochodzi nie tylko do jawnego rozróżnienia sytuacji prawnej nie tylko skarżącego, ale i innych podmiotów (uczestników) postępowania związanych z rewindykacją nieruchomości odebranych w ramach reformy rolnej, ale przede wszystkim pozbawia liczną grupę osób prawa do sądu co stanowi o naruszeniu **art. 45 ust.1 Konstytucji w zw. z art. 177 Konstytucji**. W sprawie zakończonej orzeczeniem Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2010 (sygn.II CSK 174/2010) wyłączna właściwość do orzeczenia podpadania danej nieruchomości pod przepisy art.2 ust.1 lit e dekretu pozostaje przy sądzie powszechnym. W sprawie zakończonej uchwałą 7 sędziów NSA (sygn. I OPS 3/10) w dalszym ciągu pozostaje wyłączna droga administracyjna. Powyższa dychotomia (dualizm) jest niebezpieczna i prowadzić może do orzekania przez organy władzy publicznej zmierzające do przeprowadzenia reformy rolnej, tak jak miało to miejsce w sprawie dotyczącej skarżącego.

5.

Trybunał Konstytucyjny przyjmuje pogląd o nieobowiązaniu § 5 ust.1 Rozporządzenia wykonawczego do dekretu (orzeczenie z 1 marca 2010 r. sygn. P 107/08) co uniemożliwia, w ocenie skarżącego, kontrolę jego konstytucyjności ze wzorcem określonym w Konstytucji – tym samym w ocenie skarżącego dochodzi **do naruszenia art. 79 Konstytucji** gwarantującego prawo do wnoszenia i rozpoznania skargi konstytucyjnej na akt na podstawie, którego orzeczono o prawach lub obowiązkach skarżącego. Skarżący wnosząc niniejszą skargę konstytucyjną na wskazany przepis liczy się z podjęciem rozstrzygnięcia przez Trybunał Konstytucyjny na podstawie art. 39 ust.1 pkt 1 **ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. 1997 r. Nr 102 poz. 643, Dz. U. 2000 r. Nr 48 poz. 552 i Dz. U. 2000 r. Nr 53 poz. 638 oraz Dz. U. 2001 r. Nr 98 poz. 1070)** – umorzenie postępowania (w tym zakresie skarżący kieruje się szerokim uzasadnieniem postanowieniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 grudnia 2005 r. sygn. SK 4/2003 OTK ZU 2005/11A poz.143), z tego względu, że Trybunał już raz badał przedmiotowy przepis w zakresie jego zgodności z ustawą zasadniczą. Utrwalone stanowisko Trybunału o nie orzekaniu po raz kolejny (czy też odmienny) w sprawach oceny kontroli określonego aktu prawnego nie pozwala skarżącemu przyjmować inaczej (zob. uzasadnienie postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 grudnia 2005 r. sygn. SK 4/2003 OTK ZU 2005/11A poz.143). Z uwagi na powyższe skarżący stoi na stanowisku, że przyjęcie koncepcji o obowiązaniu przepisu § 5 ust.1 rozporządzenia wykonawczego do dekretu tak jak to miało w sprawie zakończonej wyrokiem Sądu Apelacyjnego w P jest sprzeczne z art. 79 ust.1 Konstytucji (prawo do wniesienia skargi konstytucyjnej).

6.

W podobnym zakresie również art.2 ust.1 lit e dekretu PKWN winien zostać rozpoznany co do jego zgodności z art. 79 Konstytucji. W sytuacji gdy Sąd Apelacyjny w P przyznał, że przepis ten obowiązuje to w ocenie skarżącego zasadne jest wskazanie naruszenia art.79 Konstytucji z tych samych względów przedstawionych w zakresie tez wyartykułowanych odnośnie § 5 ust.1 Rozporządzenia wykonawczego do dekretu. Sprawa rozstrzygnięcia zgodności art.2 ust.1 lit e dekretu PKWN była już przedmiotem dwukrotnego rozstrzygnięcia przez Trybunał Konstytucyjny, a mianowicie w sprawach zakończonych postanowieniem z dnia 28 listopada 2001 r. (sygn. SK 5/01) oraz postanowieniem z dnia 12.12.2005 roku (sygn. SK 4/2003). Oba postanowienia zakończyły się umorzeniem postępowania na podstawie art. 39 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 roku o Trybunale Konstytucyjnym – ze względu na nieobowiązanie kwestionowanych przed Trybunałem przepisów.

7.

Zakwestionowane w skardze konstytucyjnej przepisy naruszają ponadto prawo własności, które zgodnie z postanowieniami art.21 ust.1 Konstytucji chronione jest przez Rzeczpospolitą Polską. Obowiązywanie wskazanych przepisów, w sposób określony w skardze, prowadzić może do dokonania nacjonalizacji nieruchomości, która jest niedopuszczalna w świetle art.2, art.21 i art. 64 Konstytucji (co jednak miało miejsce w sprawie skarżącego). Dopuszczalne jest wywłaszczenie nieruchomości jedynie wówczas, gdy jest dokonywane na cele publiczne i za słusznym odszkodowaniem. Zakwestionowane przepisy prowadzą do windykacji własności na rzecz Skarbu Państwa, który wywodzi swe prawo do nieruchomości wyłącznie w oparciu o przepisy dekretu PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej powoduje naruszenie istoty prawa własności skarżącego. Działanie takie nie powinno korzystać z ochrony, a orzeczenie organu władzy publicznej dokonującego nacjonalizacji stanowi o zaprzeczeniu podstawowych wolności i praw Konstytucyjnych. Oprócz wskazanych naruszeń praw i wolności wynikających z Konstytucji wyrażające się w dokonaniu nacjonalizacji nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa w ramach przeprowadzonej reformy rolnej, której cele i zadania określa wciąż obowiązujący/nieobowiązujący (?) dekret PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej dochodzi również w podjętym orzeczeniu do naruszenia - **art. 1 sporządzonego w Paryżu w dniu 20 marca 1952 r. Protokołu Nr 1 Do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, ratyfikowanego przez Polskę w dniu 10 października 1994 r. (Dz. U. 1995 r. Nr 36 poz. 175), do sporządzonej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r., a następnie zmienionej Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. 1993 r. Nr 61 poz. 284) oraz z art. 99 ustawy z dnia 17 marca 1921 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 1921 r. Nr 44 poz. 267 ze zm.).**

Z uwagi na powyższe skarga konstytucyjna jest w pełni uzasadniona.

UZASADNIENIE

**wniosku o wydanie postanowienia tymczasowego wstrzymującego wykonanie wyroku
Sądu Apelacyjnego w P z dnia września 2010 roku (sygn.)**

Na podstawie art. 50 ust.1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 Nr 102 poz. 643 ze zmn.) o Trybunale Konstytucyjnym wnoszę o wydanie postanowienia tymczasowego wstrzymującego wykonanie wyroku Sądu Apelacyjnego w P z dnia września 2010 roku (sygn.), gdyż może ono wywołać w stosunku do skarżącego nieodwracalne skutki prawne związane z dużym uszczerbkiem w postaci definitywnego pozbawienia prawa własności do nieruchomości m.in. poprzez dokonanie niekorzystnych rozporządzeń nieruchomościami przez Skarb Państwa, w sposób uniemożliwiający skarżącemu późniejsze ich odzyskanie (np. poprzez ustanowienie ograniczonych praw rzeczowych na rzecz osób trzecich).

Równocześnie wskazuję, że Skarb Państwa podjął działania i został dotychczas wpisany do trzech ksiąg wieczystych (z pięciu ksiąg wieczystych objętych sporem) jako właściciel nieruchomości

(dowód: odpisy zawiadomień Sądu Rejonowego

Wieczystych: z dnia października 2010 r. dot. KW

października 2010 r. dot.

z dnia .12.2010 r. dot. KW

Wydział Ksiąg

, z dnia

oraz z dnia listopada 2010 r. dot. KW

)

- co może skarżącemu wyrządzić niepowetowaną szkodę w postaci rozporządzenia nieruchomości lub takiego oddania w posiadanie zależne, które może skutkować trwałym i nieodwracalnym pozbawieniem skarżącego prawa do nieruchomości. Niepowetowana szkoda skarżącego może bowiem wyrażać się nie tylko w niekorzystnych rozporządzeniach nieruchomościami przez Skarb Państwa, ale również poprzez ustanawianie ograniczonych praw rzeczowych lub istotnych i długoterminowych praw obligacyjnych na spornych nieruchomościach.

Nie ulega wątpliwości, że przy wykorzystaniu wyroku Sądu Apelacyjnego w P z dnia września 2010 roku powód – Skarb Państwa uzyskuje bezwzględną władzę nad prawem do nieruchomości, a skutki rozporządzeń prawem przez Skarb Państwa mogą być dla skarżącego nieodwracalne. Ponadto należy mieć na uwadze fakt, że zainteresowanie uzyskaniem praw do spornych gruntów wyrażają liczne inne podmioty (A , P sp. z o.o., P z siedzibą w W).

ADWOKAT
DAWID ŚLIWA

Załączniki:

- pełnomocnictwo wraz dowodem uiszczenia opłaty skarbowej;
- odpis pełny KRS skarżącej spółki;
- orzeczenie Sądu I instancji;
- orzeczenie Sądu II instancji;
- 5 odpisów skargi konstytucyjnej wraz z załącznikami;
- odpisy zawiadomień Sądu Rejonowego

Wieczystych: z dnia października 2010 r. dot. KW
października 2010 r. dot. KW oraz z dnia
z dnia .12.2010 r. dot. KW

Wydział Ksiąg
, z dnia
listopada 2010 r. dot. KW
)